

MINISTERSTWO
ROZWOJU

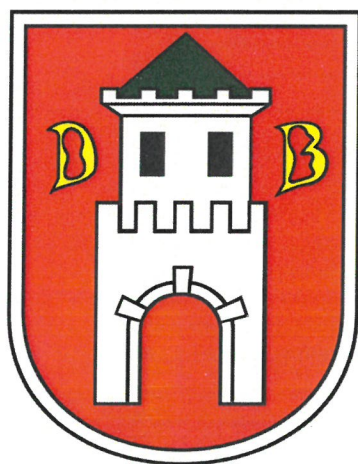
WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusze Spójności

Załącznik do uchwały Nr XLVIII/245/2018
Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą
z dnia 5 marca 2018 r.

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ na lata 2016 – 2022

Luty, 2018 r.

Projekt jest realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

SPIS TREŚCI

1. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	6
1.1. POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI	7
1.2. POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI LOKALNYMI	8
2. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY Z WNIOSKAMI	10
2.1. ŹRÓDŁA DANYCH DO DIAGNOZY GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ	10
2.2. DANE OGÓLNE	10
2.3. ZASOBY LUDZKIE	11
2.4. BEZROBOCIE	11
2.5. POMOC SPOŁECZNA	12
2.6. POTENCJAŁ GOSPODARCZY	12
2.7. POZIOM NAUKI, TECHNIKI, KULTURY	13
2.8. SPORT I OBIEKTY SPORTOWE	13
2.9. POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI I NARUSZEŃ PRAWA	13
2.10. ZAINWESTOWANIE INFRASTRUKTURALNE	13
2.11. WNIOSKI	14
3. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY	17
3.1. OBSZAR ZDEGRADOWANY – MIASTO	17
3.2. OBSZAR ZDEGRADOWANY – OBSZAR WIEJSKI	22
3.2.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy	22
3.2.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy	23
4. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	31
4.1. OBSZAR REWITALIZACJI – MIASTO	33
4.2. OBSZAR REWITALIZACJI – OBSZAR WIEJSKI	34
5. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	38
5.1. MIASTO DOBRZYŃ NAD WISŁĄ – OBSZAR I	38
5.2. SOŁECTWO GROCHOWALSK – PODOBSZAR REWITALIZACJI	40
5.3. PŁOMIANY – PODOBSZAR REWITALIZACJI	42
5.4. SOŁECTWO MICHAŁKOWO – PODOBSZAR REWITALIZACJI	43
6. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	46
6.1. PROBLEMY	46
6.2. WIZJA	46
6.3. EFEKTY	47
7. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK	48
7.1. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘCIA	48
7.2. WSKAŹNIKI	48
8. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	51

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

9. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI / PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANIAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PR.....	60
9.1. FORMUŁA PROJEKTÓW ZINTEGROWANYCH	60
9.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNĄ I PROBLEMOWĄ	65
9.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA	~~66~~ 65
9.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	66
9.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA.....	66
10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	~~68~~67
10.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY NA ETAPIE TWORZENIA PR	~~68~~ 67
10.2. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY NA ETAPIE WDRAŻANIA I MONITOROWANIA PR	~~69~~ 68
11. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	~~71~~70
12. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.....	~~75~~74
13. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REALIZACJI NA ZMIANY W OTOCZENIU.....	~~77~~76
SPIS TABEL	~~79~~78

Wstęp

Niniejszy Program Rewitalizacji (dalej PR) opracowany został z szerokim udziałem interesariuszy – użytkowników obszarów rewitalizacji, partnerów społecznych i gospodarczych, przez Zespół ds. sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2022 zwany dalej Zespołem ds. Rewitalizacji, powołany zarządzeniem burmistrza Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Punktem wyjścia do prac nad PR była diagnoza opracowana przez Zespół do opracowania diagnoz związanych z rewitalizacją Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą również powołany zarządzeniem burmistrza. Działania prowadzące do powstania Programu oparto na założeniach istotnych dla całego, przyszłego procesu rewitalizacji, z których do najważniejszych można zaliczyć:

- Rewitalizacja ma przynieść aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców
- Rewitalizacja jest dobrze „wpasowana” w całościowe koncepcje rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą
- Wnioski z diagnozy stanów kryzysowych służą wyznaczeniu optymalnych, z punktu widzenia rozwoju gminy, obszarów rewitalizacji, są analizą dotyczących ich problemów społecznych i gospodarczych z uwzględnieniem kwestii przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, ewentualnie technicznych
- Ze względu na to, że Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą nie należą do wspólnot zamożnych, szczególnej uwagi wymaga ustalanie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i skupienie się na potrzebach kluczowych, o realistycznych perspektywach ich zaspokojenia, przy tym najpilniejszych
- O sukcesie rewitalizacji zadecyduje właściwie ukierunkowany dobór narzędzi interwencji pozostających w harmonii ze wspomnianymi powyżej kluczowymi potrzebami i uwarunkowaniami obszarów/podobszarów rewitalizacji
- Wyzwaniem i wymogiem jest stała synchronizacja i jednoczesność procesów odwracania kryzysów, w co najmniej dwóch, a czasem trzech i więcej sferach, w tym zawsze społecznej. Stąd wynika duże znaczenie koordynacji prowadzonych działań
- O kontroli marszu wybraną drogą rewitalizacji zadecyduje wnikliwie, regularne i systematyczne monitorowanie i ewaluacja jej skuteczności
- Bez stosowania zasady partnerstwa polegającej na włączeniu użytkowników obszaru rewitalizacji oraz ich partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych, projekty te zapewne okażą się nietrafne, a ich produkty i rezultaty ominą właściwych, dotkniętych stanami kryzysowymi, beneficjentów. Z tej racji konsekwentny, angażujący i trwały dialog w trójkącie samorząd, użytkownicy obszaru rewitalizacji oraz partnerzy: osoby, grupy i podmioty, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć, jest stałym nakazem całego jej procesu.
- Sumarycznie - uniwersalnym nakazem jest komplementarność działań rewitalizacyjnych w tym komplementarność:

a) Przestrzenna

- Wzajemne dopełnianie się działań w przestrzeni gminy
- Zapobieganie przenoszeniu problemów na inne tereny

b) Problemowa

- Wzajemne dopełnianie się działań sektorowych
- Wypracowanie wskaźników pożądanego stanu, do którego dążymy realizując PR
- Ocena spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa

c) Proceduralno-instytucjonalna

- Efektywny system zarządzania rewitalizacją
- Spójność działań i procedur
- Wypracowanie trwałych standardów

d) Międzyokresowa

- Analiza dotychczasowych działań gminy, ocena skuteczności, osiągnięć i efektywności
- Wykorzystanie wniosków z dotychczasowych działań i ewaluacji

e) Źródła finansowania

- Łączenie form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publiczne środki krajowe)
- Włączenia środków prywatnych w finansowanie rewitalizacji
- Wspierające proces lokalne biznesy, wspólnoty, deweloperzy, PPP, inwestorzy zewnętrzni itd.

Powyższych wytycznych, z różnym skutkiem, ale zawsze konsekwentnie, przestrzegano w pracach nad niniejszym Programem.

W gminie Dobrzyń nad Wisłą przyjęto zasadę prowadzenia rewitalizacji zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, na podstawie „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 - 2020” (dalej: „Zasady ...”) oraz autorskiego podejścia. Wynika to z faktu, że sposób pozyskiwania i publikowania danych statystycznych, możliwość pozyskiwania danych, oceny niektórych zagadnień kryzysowych – były silnie ograniczone. Jeszcze bardziej te ograniczenia dotyczyły terenów wiejskich. Na tych ostatnich występowały tylko niektóre wybrane kategorie wskaźników kryzysowych, określane przy definicji stanu kryzysowego.

1. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Głównym celem wielowymiarowego procesu rewitalizacji powinno być trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym.

Program Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016 – 2022 został opracowany na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2020
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2015-2021
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020	

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Tabela 1. Powiązania PR z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	<p>Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa.</p> <p>Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast, konkurencyjna gospodarka oraz kierunki działań: rozbudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.</p> <p>Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Gmina Dobrzyń nad Wisłą została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju), dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.</p>
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów.</p> <p>Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspiętych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p> <p>Ponadto niniejszy Program jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9vi „Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność”, którego celem jest wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.</p>
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. <p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działanie 11.1 Wsparcie społeczne na obszarach objętych LSR. <p>Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w działanie 7.1/11.1.</p>
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	<p>Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu

	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych - Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego	Podstawowym celem dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, który wynika ze Strategii jest: Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa. Jego osiągnięcie ma być możliwe poprzez realizację działań w następujących obszarach, z którymi jest zgodny Program Rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój gospodarki i rynku pracy ▪ Rozwój infrastruktury ▪ Rozwój kreatywnego społeczeństwa ▪ Zachowanie dziedzictwa naturalnego
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Powiązania Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Tabela 2. Powiązanie PR z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Dobrzyń nad Wisłą	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Dobrzyń nad Wisłą zostało sporządzone w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Program Rewitalizacji jest zgodny z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Dobrzyń nad Wisłą.
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2020	Program Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą wpisuje się w następujące cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy: <ul style="list-style-type: none"> - Cel B – Aktywne uczestnictwo w działaniach LGD gmin dobrzyńskich, służące osiągnięciu celów strategicznych naszego samorządu, - Cel G – Podnoszenie poziomu kapitału społecznego w gminie, w szczególności umacnianie integracji i współpracy mieszkańców i ich środowisk, - Cel I – Poprawa klimatu dla przedsiębiorczości dla znaczącego zwiększenia liczby miejsc pracy w gminie.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2015-2021	Program Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą wpisuje się w następujące cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych: <ul style="list-style-type: none"> Cel strategiczny 1 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom Cel operacyjny 2 - Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz ograniczanie dyskryminacji ze względu na płeć w obszarze rynku pracy

	<p>Cel strategiczny 2 - Wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności płci</p> <p>Cel operacyjny 1 - Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.</p> <p>Cel operacyjny 2 - Wzmacnianie rodzin i podnoszenie poziomu ich funkcjonowania</p> <p>Cel strategiczny 3 - Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym</p> <p>Cel operacyjny 1 - Promocja i wspieranie aktywności społecznej osób starszych oraz zapewnienie im właściwej opieki</p> <p>Cel strategiczny 6 - Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego</p> <p>Cel operacyjny 2 - Wyzwalanie aktywności obywatelskiej</p>
<p>Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe</p>	<p>Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest jedną z gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe.</p> <p>Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele ogólne LSR:</p> <p>Cel ogólny III: Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD</p> <p>Cel szczegółowy: Wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych</p> <p>Przedsięwzięcia:</p> <p>Budowa / przebudowa / remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających się do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD</p> <p>Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców LGD.</p> <p>Zawarte w programie rewitalizacji przedsięwzięcia przyczynią się do osiągnięcia wskaźników LSR, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) ▪ Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach ▪ Długość przebudowanych dróg gminnych ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie

Źródło: Opracowanie własne

2. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami

2.1. Źródła danych do diagnozy Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Opracowanie niniejsze bazuje na danych pozyskanych z różnych źródeł. Są to głównie dokumenty strategiczne powstałe na potrzeby Urzędu Gminy i obejmujące właściwe obszary jej funkcjonowania oraz dane pochodzące z powszechnie dostępnych źródeł i publikacji. Podstawowym źródłem danych dla sfery społecznej był Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Oprócz tego diagnoza zawiera dane uzyskane z różnych instytucji, służb i podmiotów, jak na przykład Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne. Dane są najbardziej aktualnymi w momencie opracowywania poniższego dokumentu i dotyczą lat 2012, 2013, 2014, 2015 oraz roku 2016.

2.2. Dane ogólne

Miejsko-wiejska Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest jedną z 34 gmin miejsko-wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim i jedną z dwóch na terenie powiatu lipnowskiego. Gmina zajmuje powierzchnię 115,44 km², (11544 ha), z czego 5,5 km² zajmuje miasto, pozostałe 109,9 km² to obszary wiejskie.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą, należy do gmin średnich pod względem powierzchni i do gmin większych pod względem liczby ludności. Gminę zamieszkuje 7864 mieszkańców, w tym 2268 to mieszkańcy miasta Dobrzyń nad Wisłą, a 5596 to ludność zamieszkująca obszary wiejskie (stan na dzień 30.04.2016 r.).

Gmina Dobrzyń nad Wisłą skupia 30 miejscowości, a pod względem administracyjnym wydzielono 24 sołectwa. Są to: Grochowalsk, Główczyn, Szpiegowo, Dyblin, Kochoń, Kisielew, Tulibowo, Płomiany, Glewo, Kamienica, Wierznica, Kolonia Chalin, Stróżewo, Mokowo, Krojczyn, Lenie Wielkie, Krępa, Mokówko, Strachoń, Ruszkowo, Chalin, Zbyszewo, Bachorzewo i Michałkowo.

Najliczniej zasiedlonymi na dzień 30.04.2016 sołectwami były: Chalin 580 mieszkańców, Lenie Wielkie 521, Krojczyn 495, Grochowalsk 415, Płomiany 392, Dyblin 342 i Szpiegowo 318 mieszkańców. Największą miejscowością w Gminie jest samo miasto Dobrzyń nad Wisłą, w którym zamieszkuje 2268 osób, co stanowi 28,8% ogółu mieszkańców Gminy. Siedzibą władz samorządowych gminy jest miasto Dobrzyń nad Wisłą.

Obszar Gminy Dobrzyń nad Wisłą jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Bardzo ubogie są zasoby wód stojących. Na terenie Gminy znajdują się tylko 2 jeziora. Większym jest jezioro Chalińskie o powierzchni 125 ha, a drugim jest jezioro Lenie o powierzchni 20,3 ha. Są zaniedbane, a mogą stać się miejscami podnoszącymi aktywność społeczną, jakość życia w sołectwach, łagodzącymi problemy społeczne, takie jak niedostatek zajęć pozaszkolnych dla młodzieży, czy mała aktywność sportowa mieszkańców.

Na obszarze Gminy znajdują się tereny zieleni urządzonej w postaci parków podworskich w miejscowościach: Bachorzewo, Chalin, Dyblin, Grochowalsk, Kamienica, Kisielew, Krojczyn, Lenie Wielkie i Płomiany. Parki w Bachorzewie, Chalinie, Dyblinie, Grochowalsku, Krojczynie, Leniach Wielkich są wpisane do rejestru zabytków i podlegają ochronie prawnej na mocy przepisów o ochronie dóbr kultury. Ponadto w mieście Dobrzyń nad Wisłą znajduje się duży park, poważnie zaniedbany, siedlisko patologii młodzieży, miejsce częstych interwencji, na co wskazują statystyki policyjne. Większość tych

wymienionych powyżej zasobów jest zdegradowanych, w złym stanie, a mogłyby stać się ośrodkami wspierającymi rozwiązywanie problemów społecznych i innych kryzysów lokalnych.

2.3. Zasoby ludzkie

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w poszczególnych latach

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ludność ogółem	8003	7965	8041	7987	7886	7864

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą 2016

Tabela 4. Liczba mieszkańców w podziale na grupy wiekowe w roku 2016

	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym ¹
Gmina Dobrzyń nad Wisłą	1481	5011	1372

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą 2016

W strukturze ludności wyraźnie dominują osoby w wieku produkcyjnym, natomiast najmniejszy odsetek stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym – 17,45 % całej populacji Gminy. Potencjał wytwórczy gminy jest silny, ale niewykorzystany z powodu bezrobocia, małej aktywności w zakresie przedsiębiorczości młodzieży, poczucia zastoju w obszarach zdegradowanych.

2.4. Bezrobocie

Problemem gospodarczym i społecznym jest wysoki poziom bezrobocia. Wszystkie kategorie tego zjawiska daje się zaobserwować w gminie. Na obszarach zdegradowanych zdefiniowano silnie występujące bezrobocie dziedziczne, bezrobocie trwałe, bezrobocie wśród młodzieży.

Tabela 5. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą

	Bezrobotni	Ludność na danym terenie	Ludność w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
Miasto	167	2268	1453	11,49%
Obszar wiejski	317	5596	3558	8,91%
RAZEM	484	7864	5011	9,66%

Źródło danych: Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 2016

Jednak dane urzędów pracy mogą niezupełnie odzwierciedlać stan bezrobocia, gdyż nie obejmują zjawiska ukrytego bezrobocia oraz powszechności „pracy na czarno” czy osób pozostających bez pracy i jednocześnie formalnie nie spełniających przesłanek prawnych osoby bezrobotnej.

¹ Do grupy osób w wieku poprodukcyjnym zaliczono wszystkie kobiety w wieku 60 lat i więcej i wszystkich mężczyzn w wieku 65 lat i więcej

2.5. Pomoc społeczna

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy jest skala świadczonej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wynosiła w 2016 r. 12,66%.

Tabela 6. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą

	Ludność na danym terenie	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Miasto	2268	397	17,50%
Obszar wiejski	5596	1024	18,30%
RAZEM	7864	1421	18,07%

Źródło danych: Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 2016

2.6. Potencjał gospodarczy

Do największych pracodawców, mających podstawowe znaczenie dla miejscowego rynku pracy należą jednostki budżetowe, czyli Urząd Miasta i Gminy oraz placówki oświatowe. Największymi niebudżetowymi pracodawcami są: Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Bachorzewie, Firma ORPAK mieszcząca się w Szpiegowie, Firma Handlowa Eksport-Import Sebastian Onka w Dobrzyniu nad Wisłą, Firma Andur w Dobrzyniu nad Wisłą oraz miejscowy oddział Kujawsko-Dobrzyńskiego Banku Spółdzielczego.

Dane na dzień 12.05.2015 r. dotyczą rejestracji, zawieszenia i wyrejestrowania podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą w okresie 2012 -2015:

2012r. wpisy aktywne 202, nowe wpisy 36, zawieszono 10, wykreślono 31

2013r. wpisy aktywne 187, nowe wpisy 34, zawieszono 20, wykreślono 28

2014r. Wpisy aktywne 209, nowe wpisy 38, zawieszono 32, wykreślono 44,

2015r. Wpisy aktywne 227 nowe wpisy 34, zawieszono 35, wykreślono 68.

Tabela 7. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą

	Ludność na danym terenie	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców
Miasto	2268	107	4,72
Obszar wiejski	5596	182	3,25
RAZEM	7864	289	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Najpoważniejszą rolę w życiu gospodarczym gminy odgrywa rolnictwo. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta i Gminy użytki rolne na terenie gminy zajmują 9706 ha (razem: grunty orne, sady, łąki trawiaste, pastwiska trwałe i inne), co stanowi aż 84,1% powierzchni Gminy.

Walory turystyczne Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą są jednym z podstawowych uwarunkowań jej rozwoju. Są to przede wszystkim walory środowiska przyrodniczego oraz walory kulturowe dostępne na terenie, które odznaczają się dużą atrakcyjnością.

Atrakcyjność ta wiąże się zarówno z bogatą historią tego terenu, jak również z połączeniem relikwów architektury z interesującym krajobrazem. Dużą szansę dla rozwoju turystyki stanowi rzeka Wisła (Zbiornik Włocławski) oraz rzeźba terenu w szczególności w pasie nadbrzeżnym zalewu, a także jeziora występujące na terenie Gminy.

2.7. Poziom nauki, techniki, kultury

Jedną z głównych placówek wchodzących w skład infrastruktury kultury jest Dobrzyński Dom Kultury „Żak”. Przedmiotem jego działalności jest realizacja przedsięwzięć zmierzających do upowszechniania i promowania kultury. Działalność Domu Kultury to praca w dziedzinie edukacji artystycznej dzieci, młodzieży i dorosłych. Uczestniczą oni w zajęciach działających sekcji: gitarowo-wokalne, plastycznej i tańca nowoczesnego.

Liczba uczestników imprez zależy od rangi imprezy. Imprezy organizowane przez gminę mają charakter imprez lokalnych i regionalnych. Największa liczba mieszkańców uczestniczy w imprezach plenerowych tj. ok.500.

2.8. Sport i obiekty sportowe

Głównym organizatorem życia sportowego na terenie Miasta i Gminy jest Dobrzyńskie Centrum Sportu i Turystyki, które swoją działalność rozpoczęło 22 grudnia 2010 r. Jest to obiekt wielofunkcyjny, przystosowany do organizowania imprez sportowo-rekreacyjnych, masowych oraz zajęć treningowych. Kompleks sportowy obejmuje: halę sportową z widownią na 355 miejsc, zewnętrzne boisko wielofunkcyjne, boisko do piłki siatkowej, badmintona, bieżnię 60 m, bar. Ponadto w obiekcie znajduje się w pełni wyposażona siłownia, sauna i mały gabinet odnowy biologicznej, a także hotel sportowy z 36 miejscami noclegowymi. W Gminie działają następujące organizacje sportowe: Klub Sportowy (MLKS) „Wisła”; Dobrzyński Klub Żeglarski, zrzeszający zawodników w dwóch sekcjach: windsurfingu i żeglarskiej; Klub Sportowy Alternatywa, uczniowski Klub Sportowy „Dobrzyń” przy Publicznym Gimnazjum w Dobrzyniu n. Wisłą.

2.9. Poziom przestępczości i naruszeń prawa

Tabela 8. Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w gminie w 2014 roku

Kategoria przestępstwa	Liczba przestępstw	Odsetek w ogólnej liczbie przestępstw
Kierowanie pod wpływem alkoholu	48	52,75%
Kradzieże z włamaniem	24	26,37%
Kierowanie samochodem pomimo zakazu	8	8,79%
Znęcanie się psychiczne oraz fizyczne	6	6,60%
Oszustwo internetowe	5	5,49%

Źródło: Dane Posterunku Policji w Dobrzyniu nad Wisłą 2015.

2.10. Zainwestowanie infrastrukturalne

Oczyszczanie ścieków

Dramatycznie zdegradowana technicznie i funkcjonalnie oczyszczalnia ścieków w Dobrzyniu nad Wisłą. Obiekt wybudowany w latach 80-tych według ówczesnych technologii nie będzie miał w bardzo krótkim czasie, praktycznie już teraz, możliwości osiągnięcia parametrów wymaganych od zrzutu ścieków komunalnych. Nieustannie wymaga wysokich nakładów, w zasadzie marnuje środki, przeznaczone na utrzymanie przestarzałych urządzeń. Wyklucza w obecnym stanie przyłączanie dalszych użytkowników. Przestrzeń wokół oczyszczalni, sięgająca bloków mieszkalnych przy ulicach Robotniczej i Wojska

Polskiego jest przestrzenią zdegradowaną w sensie jakości powietrza, terenów wokół niej, zaśmiecenia i samego obiektu wyeksploatowanej oczyszczalni.

2.11. Wnioski

Demografia. W dłuższej perspektywie liczba mieszkańców gminy topnieje. Wyjątkowo wyniszczającym demograficznie gminę czynnikiem jest bezrobocie wśród młodzieży i brak wiary w lepszą przyszłość na miejscu. Młodzieży brak nie tylko pracy, ale i miejsc dla siebie. Brak ośrodków pracy z młodzieżą, klubów dla niej, małych centrów aktywności sportowej i kulturalnej. Stąd bierze się znacząca emigracja, najczęściej zewnętrzna, młodych ludzi, co podcina tak życie społeczne, jak i rozwój w gospodarce rolnej i pozarolniczej.

Ubóstwo, pomoc społeczna. Wydatki na pomoc społeczną w gminie dynamicznie rosną w ostatnich latach. Rośnie liczba rodzin otrzymujących tę pomoc. Wśród jej beneficjentów zdecydowanie przeważają ludzie młodzi, co oznaczać może szerzenie się postaw roszczeniowych w przyszłości. W strukturze beneficjentów zdecydowanie przeważają osoby bez prawa do zasiłku, co może pokazywać skalę pracy na czarno lub, z drugiej strony, trwałość bezrobocia w ujęciu społecznym. Wśród powodów przyznania pomocy społecznej zdecydowanie dominuje ubóstwo i bezrobocie.

Aktywność społeczna. Niewielka liczba i brak dynamiki organizacji pozarządowych mogą wskazywać na brak kompetencji społecznych – współdziałania w zespole, umiejętności zdrowej rywalizacji, przestrzegania zasad i reguł. W rezultacie ogranicza to pojmowanie złożoności sytuacji społecznych, eliminuje empatię, satysfakcję ze wspierania innych. Zahamowany jest wówczas rozwój impulsów poznawczych, zdolność poddawania się normom społecznym, w tym zdolność do podporządkowywania się dążeniom i woli większości.

Nie widać skłonności środowisk do podnoszenia poziomu wiedzy ogólnej, rozwijania ambicji życiowych, co skutkuje brakiem dumy z osiągnięć, osłabia odporność na porażki. Nie obserwuje się dążeń do poprawy własnego wizerunku, co pogarsza samoocenę, zmniejsza poziom samoakceptacji i osłabia kompetencje interpersonalne. Z socjologicznego punktu widzenia wszystko to limituje umiejętności pracy zespołowej, umiejętności podejmowania ról, ćwiczenie asertywności, panowanie nad stresem, lękiem, nieśmiałością, wiarę we własne możliwości.

Gospodarka. Sfera gospodarcza w gminie w ciągu lat niewiele się zmienia. Rolnictwo, handel, naprawa pojazdów i budownictwo to kluczowe dziedziny działalności. Brak jest nowych, znaczących podmiotów gospodarczych, brak znamion innowacyjności i wzmożonej przedsiębiorczości, zwłaszcza młodych ludzi. Brak badań kondycji przedsiębiorstw, ale nie wykazują one chociażby zewnętrznych znamion rozwoju. Na terenie gminy brakuje wielu usług, także oferty towarowej wysokiej jakości oraz organizacji przedsiębiorców. Co prawda w latach 2013 – 2014 wzrosła liczba podmiotów działalności gospodarczej, ale również wzrosła liczba tych, które zawiesiły działalność. W walory turystyczne gminy są prawie całkowicie niewykorzystywane.

Aktywność zawodowa. W ostatnich latach spadła liczba bezrobotnych ogółem, co należy wiązać z różnymi czynnikami zewnętrznymi, a nie poprawą sytuacji w gminie. **Struktura wykształcenia bezrobotnych** nie ulega większym zmianom. Wyjątkiem są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które w ostatnim czasie łatwiej znajdują pracę, choć nie wiadomo, czy poza terytorium gminy. W ciągu ostatnich 3 lat spadła liczba **bezrobotnych młodszych**, w wieku od 18 do 45 lat. Wiazać to jednak należy raczej z emigracją, niż poprawą na rynku pracy. Rośnie liczba bezrobotnych **samotnie wychowujących dziecko**, co potwierdzałoby tezę z poprzedniego zdania. Ogólnie kwestia bezrobocia nie jest obszarem znaczących zmian w czasie.

Odsetek osób pozostających dłużej bez pracy w mieście Dobrzyń nad Wisłą oraz na terenach wiejskich nie różni się w sposób istotny. Nie są dostępne dane dotyczące ukrytego

bezrobocia, pracujących na czarno oraz osób bez pracy i jednocześnie niespełniających przesłanek prawnych osoby bezrobotnej.

Brak oznak wzrostu i różnicowania różnorodnych kompetencji zawodowych i wiedzy zawodowej. Pojęcie pracy jest traktowane jako pojęcie zła. Brak odnajdowania w aktywności zawodowej satysfakcji, występuje niedostatek motywacji do działalności gospodarczej, obojętność na wzrost poczucia własnej wartości. Wskutek tego zjawiska nie widać postępu w skutecznym ukierunkowaniu na poszukiwanie pracy. Brak zainteresowania procesami wytwarzania, nie ma bazy do wzrostu kompetencji organizacyjnych. Zatrudnienie nie może w tej sytuacji działać jako terapia uzależnień.

Degradacja przestrzenna, przestrzenie zdegradowane. W gminie znajdują się liczne przestrzenie zdegradowane. Stwierdzenie oparte jest na zwykłej obserwacji i wiedzy powszechnie w gminie podzielanej przez mieszkańców. Przestrzenie te charakteryzują się zniszczeniem tkanki zabudowy, urządzeń i infrastruktury, zazwyczaj skrajnym zanieczyszczeniem odpadami o złożonym składzie, wielko i małogabarytowym, stanowią siedlisko patologii społecznych o różnym charakterze. Do przestrzeni tych należą:

1. Tereny przy ul. Robotniczej i ul. Wojska Polskiego oraz zdegradowanej technicznie i funkcjonalnie oczyszczalni ścieków. Przestrzeń wokół oczyszczalni, sięgająca bloków mieszkalnych przy ulicach Robotniczej i Wojska Polskiego jest przestrzenią zdegradowaną w sensie jakości powietrza, terenów wokół niej, zaśmiecenia i samego obiektu wyeksploatowanej oczyszczalni, będącej obiektem degradacji technicznej. Zachodzi tu, zgodnie z rozdziałem 3 punkt 6. „Zasad programowania” wyjątkowy, szczególnie uzasadniony potrzebami: rewitalizacji, poprawy jakości życia, aktywizacji społecznej i gospodarczej przypadek, w którym do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenu i obiektu, który nie jest wyłączony z dotychczasowego użytkowania (a są to obiekt i teren na którym aktualnie prowadzi się w Dobrzyniu nad Wisłą działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonego jako gospodarka wodno-ściekowa (oczyszczalnia ścieków), jeśli istnieje możliwość i jest społecznie i ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego i gospodarczego realizujących idee i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Pozostałe przestrzenie zdegradowane, to:

1. Park i spichlerz podworski w Płomianach.
2. Budynek podworski w Leniach Wielkich.
3. Dwór z zabudowaniami w Chalinie oraz przyległe jezioro chalińskie.

Są to szczególnie zdewastowane nieużytkowane tereny i obiekty, na których kiedyś realizowano działalność rolniczą lub rezydencjonalną. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanej” zaliczono: zdewastowane budynki gospodarstw rolnych, konkretnie obiekty magazynowo - składowe przy terenach rolnych oraz obiekty mieszkalne. Są to przestrzenie zdegradowane związane z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi do których zalicza się tereny zajmowane przez zabudowę, zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów.

Młodzież. Kwestia jakości nauczania w szkołach jest oceniana według stanin oraz wyników procentowych jako średnia, rzadko powyżej, dostępność placów zabaw oceniona jest minimalnie poniżej oceny średniej, pozostała sfera dotycząca świetlic i czasu wolnego otrzymała oceny negatywne. Potencjał uczniów w czasie pozaszkolnym pozostaje niezagospodarowany.

Kultura. Baza działalności kulturalnej jest mocną stroną tej sfery w życiu gminy. Brak natomiast zauważalnego postępu w dziedzinie uczestnictwa mieszkańców, co wiąże się z potrzebą rozbudzenia popytu na szerszą i bardziej zróżnicowaną, tak ofertę jak i konsumpcję dóbr kultury. Koncentracja życia kulturalnego w Dobrzyniu nad Wisłą nie sprzyja oczekiwanym zmianom w tym zakresie. Istnienie, przynajmniej w niektórych

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

sołectwach, obiektów, w których mogłyby mieć miejsce większe wydarzenia kulturalne, wydaje się być pożądanym kierunkiem zmian.

Sport i czas wolny. Baza sportu w mieście Dobrzyniu nad Wisłą wydaje się być dostateczna, nie udało się natomiast jak dotąd rozwinięcie większej aktywności w sołectwach na bazie największego zasobu gminy na polu działalności sportowej, a także rekreacyjnej, jaką jest Zalew Włocławski. Natomiast wzrost aktywności żeglarskiej czy wioślarskiej młodzieży z całą pewnością aktywizowałby ją także społecznie, podniósł poziom życia w gminie i wpłynął hamująco na emigrację młodych.

Infrastruktura komunalna. Stan dróg, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gospodarka odpadami aczkolwiek niezadowolające z punktu widzenia ich nowoczesności i stanu obecnego nie dają wyrazistych powodów do określania stanów kryzysowych.

3. Obszar zdegradowany gminy²

Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę tych negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.³

Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest gminą, w której miasto nie koncentruje więcej niż 30% ludności gminy. W związku z powyższym, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” proces delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono według jednej z dwóch możliwych metod tj. **według metody mieszanej**.

Dla miasta delimitację OZ i OR przeprowadzono wg. Metody opisanej w podrozdziale 6.4.3.1. „Zasad ...”, a dla obszaru wiejskiego – wg. Metody opisanej w podrozdziale 6.4.2. „Zasad...”

3.1. Obszar zdegradowany – miasto

Dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego w części miejskiej Gminy, miasto Dobrzyń nad Wisłą zostało podzielone na jednostki struktury przestrzeni miejskiej (zwane dalej jednostkami). W oparciu o występujące zróżnicowania w przestrzeni społeczno – gospodarczej, całe miasto zostało podzielone na 2 jednostki strukturalne:

- **Obszar I** – obejmujący ulice: 1 Maja, Wojska Polskiego, Licealną, Robotniczą wraz z terenem oczyszczalni ścieków, Służba Polsce, część ulicy Lipnowskiej, Szkolną oraz część ulicy Sportowej
- **Obszar II** – obejmujący ulice: Jakuba z Płomian, Kochańskiego, Kościuszki, Kwiatową, Nawojki, P. Włodkowica, Skaszewską, Ziemowita, Zjazd wraz z przyległym parkiem i skarżą, Franciszkańską, 22 Stycznia, Stodólną, Wł. Łokietka, Rycerzy Dobrzyńskich, Królowej Jadwigi, Wł. Jagiełły, Chrobrego, Polną, Farną, Zamkową, część ulicy Lipnowskiej, Zduńską, Mickiewicza, Franciszkańską, Płocką, Kilińskiego, Wiślaną, Rybaki, część ulicy Sportowej, Słowackiego, Podzamczą, Plac Wolności oraz Chełmickiego.

Dokonany podział umożliwia pozyskanie wiarygodnych danych, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu wdrażania programu rewitalizacji. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni części miejskiej Gminy, w związku z czym analizie zostało poddane całe miasto.

² Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2016 r.

³ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Tabela 9. Podział miasta Dobrzyń nad Wisłą na jednostki strukturalne

Jednostka	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Obszar I	1 021	12,98%	23,55	0,20%
Obszar II	1 247	15,86%	526,45	4,56%
Miasto	2 268	28,84%	550	4,76%
Gmina	7 864	-	11 544	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Wyznaczone jednostki strukturalne zostały poddane diagnozie celem identyfikacji stanu kryzysowego. Wybrano ścieżkę delimitacji zgodną z pkt. 6 rozdziału 6.4.3.1. „Zasad...”Zgodnie z tą ścieżką, ze względu na zachodzące zmiany demograficzne oraz biorąc pod uwagę szczególną rolę działań mających za zadanie doprowadzić do zapewnienia opieki i włączenia społecznego ludności starszej, w wieku 60 i więcej lat, za obszar zdegradowany mogą zostać uznane jednostki struktury przestrzeni miejskiej, które spełniając jednocześnie następujące kryteria:

- udział ludności w wieku 60 i więcej lat na danym obszarze przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia wartość tego wskaźnika dla gminy,
- na danym obszarze jest obiekt/obiekty, wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą,
- w przypadku rozwoju działań opiekuńczych zaadoptowany na ten cel obiekt powinien zapewnić opiekę dla co najmniej 10 osób,
- w przypadku zamiaru rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej, wymagane jest by obszar rewitalizacji był zamieszkiwany przez co najmniej 100 osób w wieku 60 i więcej lat,
- kryterium gminy, reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (negatywne zjawisko), o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (rozdział 3, pkt 3a-d).

Obie jednostki zostały zbadane pod kątem spełnienia powyższych kryteriów. Wyniki przeprowadzonych analiz zawarto w tabelach poniżej.

KRYTERIUM A - udział ludności w wieku 60 i więcej lat na danym obszarze przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia wartość tego wskaźnika dla gminy

Tabela 10. Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem na obszarze miasta Dobrzyń nad Wisłą

Jednostka	Ludność ogółem	Ludność w wieku 60 i więcej lat	Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem
Obszar I	1 021	205	20,08%
Obszar II	1 247	268	21,49%
Gmina	7 864	1473	18,73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

KRYTERIUM B - na obszarze jest obiekt/obiekty, wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą

Tabela 11. Obiekty wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą

Jednostka	Czy na obszarze jest obiekt/obiekty, wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą
Obszar I	TAK – na obszarze znajduje się Dobrzyński Dom Kultury „Żak”, który wykazuje techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą
Obszar II	NIE – brak obiektu wykazującego techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

KRYTERIUM C - w przypadku rozwoju działań opiekuńczych zaadoptowany na ten cel obiekt powinien zapewnić opiekę dla co najmniej 10 osób

Kryterium C nie dotyczy – obiekt który wykazuje techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą nie będzie zaadaptowany na cel rozwoju działań opiekuńczych, lecz na cel rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej.

KRYTERIUM D - w przypadku zamiaru rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej, wymagane jest by obszar rewitalizacji był zamieszkiwany przez co najmniej 100 osób w wieku 60 i więcej lat

W ramach planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obiekt który wykazuje techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą będzie zaadaptowany na cel rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej.

Obszar, na którym zlokalizowany jest ten obiekt jest zamieszkiwany przez więcej niż 100 osób w wieku 60 i więcej lat, tj. przez **205 osób**.

KRYTERIUM E - kryterium gminy, reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (negatywne zjawisko), o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (rozdział 3, pkt 3a-d)

Wyznaczone jednostki strukturalne miasta Dobrzyń nad Wisłą zostały zbadane pod kątem występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej tj. w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości badanego wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców.

Tabela 12. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców

Jednostka	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
Obszar I	1 021	27	2,54
Obszar II	1 247	80	6,63
Gmina	7 864	289	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Na podstawie przeprowadzonych analiz za obszar zdegradowany został uznany **Obszar I**, który spełnia jednocześnie wszystkie wyżej przeanalizowane kryteria. Zbiornicze zestawienie przeanalizowanych kryteriów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Zestawienie kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego w mieście Dobrzyń nad Wisłą

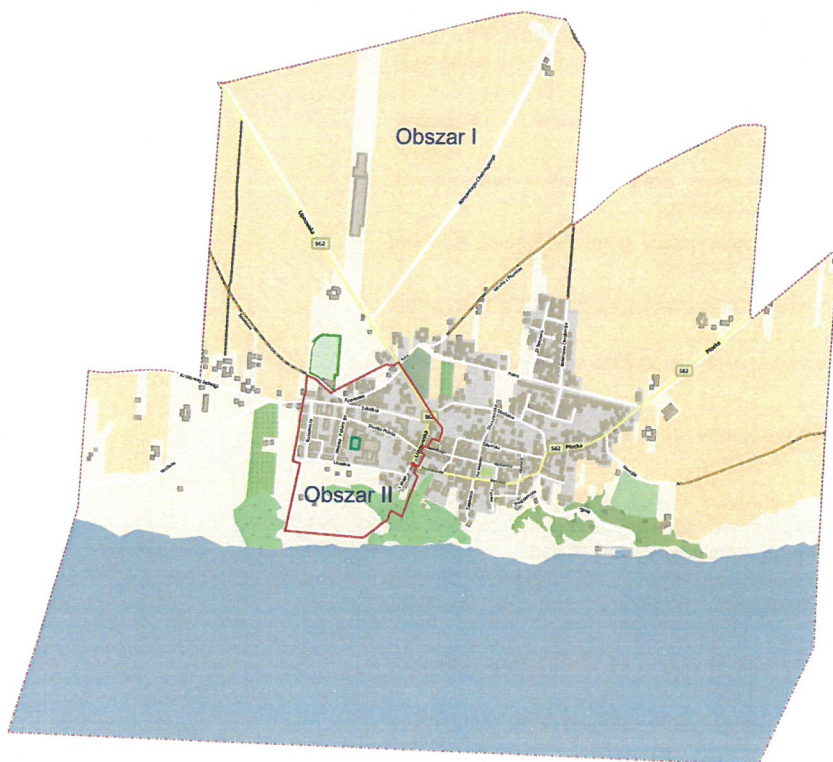
Kryterium	Obszar I	Obszar II
KRYTERIUM A - udział ludności w wieku 60 i więcej lat na danym obszarze przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia wartość tego wskaźnika dla gminy	Spełnia	Spełnia
KRYTERIUM B - na obszarze jest obiekt/obiekty, wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą	Spełnia	Nie spełnia
KRYTERIUM C - w przypadku rozwoju działań opiekuńczych zaadoptowany na ten cel obiekt powinien zapewnić opiekę dla co najmniej 10 osób	Nie dotyczy	Nie dotyczy
KRYTERIUM D - w przypadku zamiaru rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej, wymagane jest by obszar rewitalizacji był zamieszkiwany przez co najmniej 100 osób w wieku 60 i więcej lat	Spełnia	Nie spełnia
KRYTERIUM E - kryterium gminy, reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (negatywne zjawisko), o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (rozdział 3, pkt 3a-d)	Spełnia	Nie spełnia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Obszar zdegradowany na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą zajmuje 23,55 ha, co stanowi 0,2% powierzchni gminy oraz jest zamieszkiwany przez 1021 osób, co stanowi 12,98% jej mieszkańców.

Mapa 1. Obszar zdegradowany na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą

Obszar I jednostki struktury przestrzeni miejskiej
Obszar II

○ obszar zdegradowany

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Obszar zdegradowany – obszar wiejski

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Dobrzyń nad Wisłą nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Sołectwa podzielono na 4 następujące grupy, biorąc pod uwagę ich lokalizację na terenie gminy i sąsiedowanie ze sobą:

- Sołectwa zlokalizowane w północno - zachodniej części gminy – Głowczyn, Grochowalsk, Kisielewo, Krępa, Krojczyn, Szpiegowo, Wierznica
- Sołectwa zlokalizowane w południowo - zachodniej części gminy – Bachorzewo, Dyblin, Glewo, Strachoń, Strózewo, Tulibowo, Zbyszewo
- Sołectwa zlokalizowane w północno - wschodniej części gminy – Chalin, Kochoń, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany, Ruszkowo
- Sołectwa zlokalizowane w południowo - wschodniej części gminy – Kamienica, Lenie Wielkie, Michałkowo

Każdą z grup w pierwszej kolejności zbadano zestawem dwóch wskaźników ze sfery społecznej.

3.2.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy

Sołectwa zlokalizowane w północno - zachodniej części gminy, czyli **Głowczyn, Grochowalsk, Kisielewo, Krępa, Krojczyn, Szpiegowo, Wierznica** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 14. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Głowczyn	87	55	15	27,27%
Grochowalsk	415	268	75	27,99%
Kisielewo	131	79	20	25,32%
Krępa	118	80	10	12,50%
Krojczyn	495	316	72	22,78%
Szpiegowo	318	209	43	20,57%
Wierznica	189	147	40	27,21%
Gmina	7864	5011	1372	27,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Tabela 15. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Główczyn	87	15	17,24%
Grochowalsk	415	98	23,61%
Kisielewo	131	16	12,21%
Krępa	118	21	17,80%
Krojczyn	495	36	7,27%
Szpiegowo	318	49	15,41%
Wierznica	189	56	29,63%
Gmina	7864	1421	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że sołectwem, w którym występują co najmniej dwa problemy społeczne jest **Grochowalsk**.

Tabela 16. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Główczyn	27,27%	17,24%
Grochowalsk	27,99%	23,61%
Kisielewo	25,32%	12,21%
Krępa	12,50%	17,80%
Krojczyn	22,78%	7,27%
Szpiegowo	20,57%	15,41%
Wierznica	27,21%	29,63%
Gmina	27,38%	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

3.2.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy

Sołectwa zlokalizowane południowo - zachodniej części gminy, czyli **Bachorzewo, Dyblin, Glewo, Strachoń, Stróżewo, Tulibowo, Zbyszewo**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 17. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Bachorzewo	247	157	39	24,84%
Dyblin	342	224	63	28,13%
Glewo	225	139	35	25,18%
Strachoń	77	47	13	27,66%
Stróżewo	117	71	22	30,99%
Tulibowo	202	123	33	26,83%
Zbyszewo	155	96	23	23,96%
Gmina	7864	5011	1372	27,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Tabela 18. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Bachorzewo	247	38	15,38%
Dyblin	342	48	14,04%
Glewo	225	38	16,89%
Strachoń	77	13	16,88%
Stróżewo	117	29	24,79%
Tulibowo	202	51	25,25%
Zbyszewo	155	30	19,35%
Gmina	7864	1421	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że sołectwem, w którym występują co najmniej dwa problemy społeczne jest **Stróżewo**.

Tabela 19. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Bachorzewo	24,84%	15,38%
Dyblin	28,13%	14,04%
Glewo	25,18%	16,89%
Strachoń	27,66%	16,88%
Stróżewo	30,99%	24,79%
Tulibowo	26,83%	25,25%
Zbyszewo	23,96%	19,35%
Gmina	27,38%	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

3.2.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północno – wschodniej części gminy

Sołectwa zlokalizowane w północno - wschodniej części gminy, czyli **Chalin, Kochoń, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany, Ruskowo**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 20. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Chalin	580	335	20	5,97%
Kochoń	107	107	9	8,41%
Kolonia Chalin	62	39	7	17,95%
Mokowo	167	97	10	10,31%
Mokówko	166	117	13	11,11%
Płomiany	392	242	32	13,22%
Ruskowo	71	38	1	2,63%
Gmina	7864	5011	484	9,66%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Chalin	580	64	11,03%
Kochoń	107	28	26,17%
Kolonia Chalin	62	20	32,26%
Mokowo	167	41	24,55%
Mokówko	166	34	20,48%
Płomiany	392	109	27,81%
Ruszkowo	71	12	16,90%
Gmina	7864	1421	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że sołectwa, w których występują co najmniej dwa problemy społeczne to **Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko i Płomiany**.

Tabela 22. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Chalin	5,97%	11,03%
Kochoń	8,41%	26,17%
Kolonia Chalin	17,95%	32,26%
Mokowo	10,31%	24,55%
Mokówko	11,11%	20,48%
Płomiany	13,22%	27,81%
Ruszkowo	2,63%	16,90%
Gmina	9,66%	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

3.2.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy

Sołectwa zlokalizowane południowo - wschodniej części gminy, czyli **Kamienica, Lenie Wielkie, Michałkowo**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 23. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Kamienica	173	116	31	26,72%
Lenie Wielkie	521	358	99	27,65%
Michałkowo	239	144	40	27,78%
Gmina	7864	5011	1372	27,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Tabela 24. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Kamienica	173	17	9,83%
Lenie Wielkie	521	83	15,93%
Michałkowo	239	78	32,63%
Gmina	7864	1421	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że sołectwem, w którym występują co najmniej dwa problemy społeczne jest **Michałkowo**.

Tabela 25. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Kamienica	26,72%	9,83%
Lenie Wielkie	27,65%	15,93%
Michałkowo	27,78%	32,63%
Gmina	27,38%	18,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Z powyższych analiz wynika, że problemy społeczne (w ilości co najmniej 2) zostały zdiagnozowane w 7 sołectwach: **Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo,**

Mokówko, Płomiany i Michałkowo. Te sołectwa zostały poddane dalszej analizie, celem sprawdzenia czy występuje w nich przestrzeń zdegradowana lub niekorzystne zjawiska w innych sferach.

3.2.5. Analiza wskaźnikowa sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Sołectwa **Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany i Michałkowo** zostały w drugiej kolejności zbadane pod kątem obecności przestrzeni zdegradowanej.

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo - składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, **jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego**, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo - składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących idee i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Na terenie sołectwa Płomiany występuje przestrzeń zdegradowana w postaci parku i spichlerza podworskiego. Teren ten jest własnością prywatną i obecnie nie wiadomo, czy w okresie obowiązywania niniejszego programu czyli do roku 2022, właściciel dokona adaptacji tej przestrzeni na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego.

W związku z powyższym Płomiany, jak i pozostałe sołectwa (Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko i Michałkowo), w których nie występują przestrzenie zdegradowane poddano badaniu pod kątem występowania problemów w sferze gospodarczej.

Tabela 26. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w sołectwach Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany i Michałkowo

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców
Grochowalsk	415	12	2,89
Stróżewo	117	0	0,00
Kolonia Chalin	62	0	0,00
Mokowo	167	5	2,99
Mokówko	166	2	1,20
Płomiany	392	11	2,81
Michałkowo	239	1	0,42
Gmina	7864	289	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

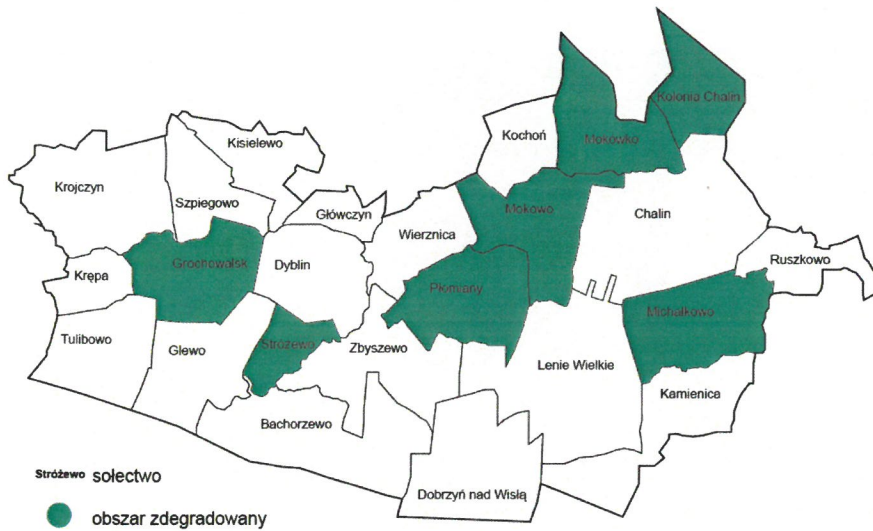
Ze względu na fakt, że w sołectwach **Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany i Michałkowo** występują po minimum dwa problemy społeczne oraz problemy w sferze gospodarczej, **wszystkie te sołectwa należy uznać za obszar zdegradowany.**

Tabela 27. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego w części wiejskiej Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Grochowalsk	415	5,28%	475	4,11%
Stróżewo	117	1,49%	195	1,69%
Kolonia Chalin	62	0,79%	321	2,78%
Mokowo	167	2,12%	527	4,57%
Mokówko	166	2,11%	475	4,11%
Płomiany	392	4,98%	513	4,44%
Michałkowo	239	3,04%	539	4,67%
Obszar zdegradowany	1558	19,81%	3045	26,38%
Gmina	7 864	-	11 544	-

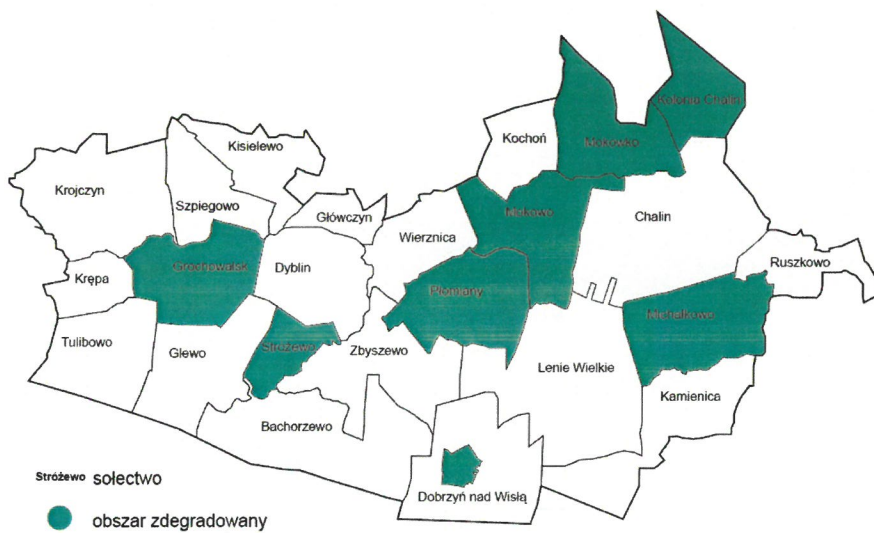
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Mapa 2. Obszary zdegradowane na terenie wiejskim gminy Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3. Obszary zdegradowane na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji gminy

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojaskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię i ludność obszaru zdegradowanego gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Tabela 28. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Sołectwo	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Miasto				
Obszar I	1 021	12,98%	23,55	0,20%
Obszar wiejski				
Grochowalsk	415	5,28%	475	4,11%
Strózewo	117	1,49%	195	1,69%
Kolonia Chalin	62	0,79%	321	2,78%
Mokowo	167	2,12%	527	4,57%
Mokówko	166	2,11%	475	4,11%
Płomiany	392	4,98%	513	4,44%
Michałkowo	239	3,04%	539	4,67%
Obszar zdegradowany	2 579	32,80%	3068,55	26,58%
Gmina	7 864	-	11 544	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Z powyższego zestawienia wynika, że obszar zdegradowany na terenie wiejskim gminy Dobrzyń nad Wisłą przekracza dozwolone limity zarówno 30% mieszkańców, jak i 20% powierzchni. Dlatego też koniecznym stało się na tym terenie dokonanie wyboru części obszarów zdegradowanych, które wejdą do obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami rozdziału 6.4.2. pkt. 8 „Zasad ...” jeśli efektem przeprowadzenia delimitacji obszaru rewitalizacji byłoby przekroczenie 30% mieszkańców i 20% powierzchni gminy, niezbędne jest dokonanie wyboru zawężającego, wg następującego priorytetowania:

1. w pierwszej kolejności – działania na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju gospodarczego,

2. w drugiej kolejności – działania, które zapewniają efekty rewitalizacyjne w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców (działania zapewniające możliwie najszersze oddziaływanie społeczne),
3. w trzeciej kolejności – pozostałe działania.

Z uwagi na brak przestrzeni zdegradowanych, które mogłyby zostać zaadaptowane na cele rozwoju gospodarczego, zawężenia dokonano do obszarów o największej liczbie mieszkańców - wybór obszarów do rewitalizacji dokonany został w oparciu o najszersze możliwe oddziaływanie społeczne.

W wyniku tak przeprowadzonej delimitacji z obszaru rewitalizacji zostały wyłączone sołectwa Kolonia Chalin (62 mieszkańców), Stróżewo (117 mieszkańców), Mokówko (166 mieszkańców) i Mokowo (167 mieszkańców).

Ostatecznie obszar rewitalizacji w Gminie Dobrzyń nad Wisłą składa się z czterech podobszarów:

1. Obszar I na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą, który stanowi 0,20% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 12,98% mieszkańców,
2. Obszar sołectwa Grochowalsk, który stanowi 4,11% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 5,28% mieszkańców,
3. Obszar sołectwa Płomiany, który stanowi 4,44% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 4,98% mieszkańców,
4. Obszar sołectwa Michałkowo, który stanowi 4,67% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 3,04% mieszkańców.

Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza progów 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy.

Tabela 29. Powierzchnia i ludność Gminy Dobrzyń nad Wisłą objęta rewitalizacją

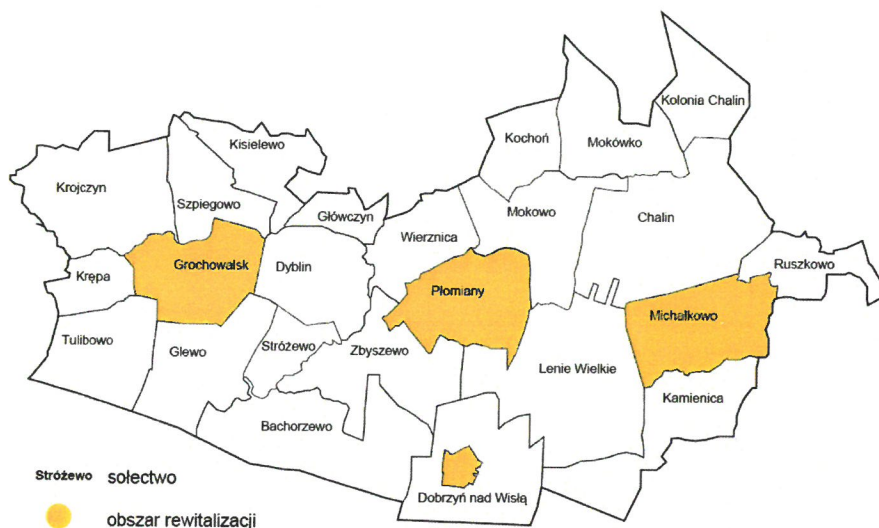
Sołectwo	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Miasto				
Obszar I	1 021	12,98%	23,55	0,20%
Obszar wiejski				
Grochowalsk	415	5,28%	475	4,11%
Płomiany	392	4,98%	513	4,44%
Michałkowo	239	3,04%	539	4,67%
Obszar rewitalizacji	2 067	26,28%	1 505,55	13,43%
Gmina	7 864	-	11 544	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Zasięg obszaru rewitalizacji na tle gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4. Obszary rewitalizacji w mieście i gminie Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Opracowanie własne

4.1. Obszar rewitalizacji – miasto

W procesie delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Dobrzyń nad Wisłą pod uwagę wzięto tę jednostkę, która została uznana za obszar zdegradowany, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”, czyli Obszar I⁴. Tak wskazany obszar nie przekracza wspomnianego progu 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy.

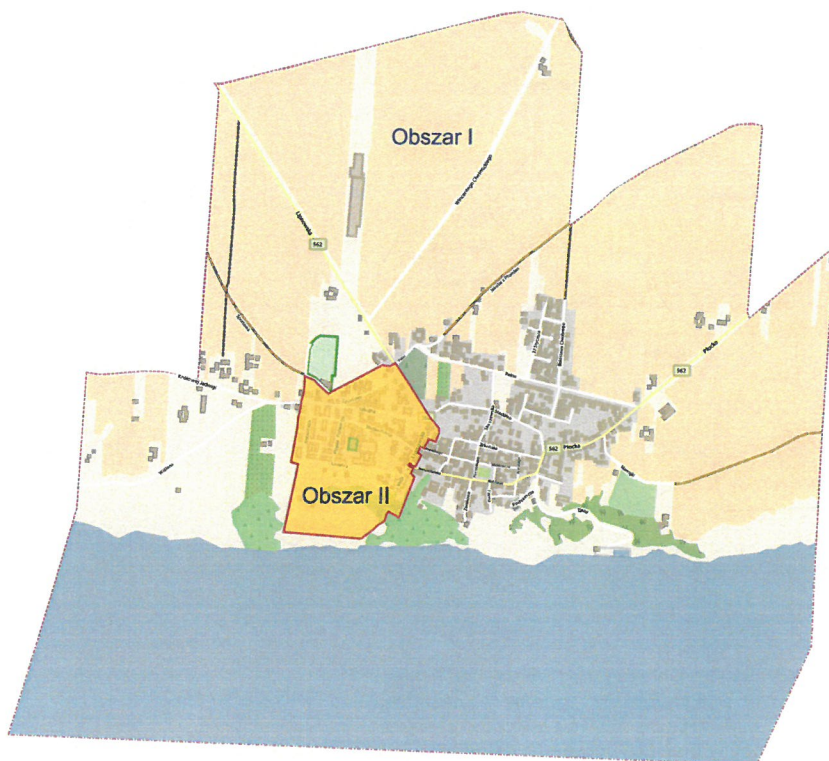
Obszar I jest jedynym obszarem w gminie, który spełnia kryteria obszaru zdegradowanego, na którym mogą być realizowane działania, mające za zadanie doprowadzić do zapewnienia opieki i włączenia społecznego ludności starszej w wieku 60 lat i więcej. W związku z tym obszar rewitalizacji jest tożsamy z obszarem zdegradowanym.

Obszar rewitalizacji jest zamieszkiwany przez 1021 osób (12,98% ludności gminy) i zajmuje powierzchnię 23,55 ha (0,20% powierzchni gminy).

Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na tle Miasta Dobrzyń nad Wisłą przedstawia poniższa mapa.

⁴ Zasięg terytorialny każdego z obszarów został przedstawiony w rozdziale 3.1. niniejszego Programu

Mapa 5. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w mieście Dobrzyń nad Wisłą

Obszar I
Obszar II jednostki struktury przestrzeni miejskiej

○ obszar zdegradowany

● obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

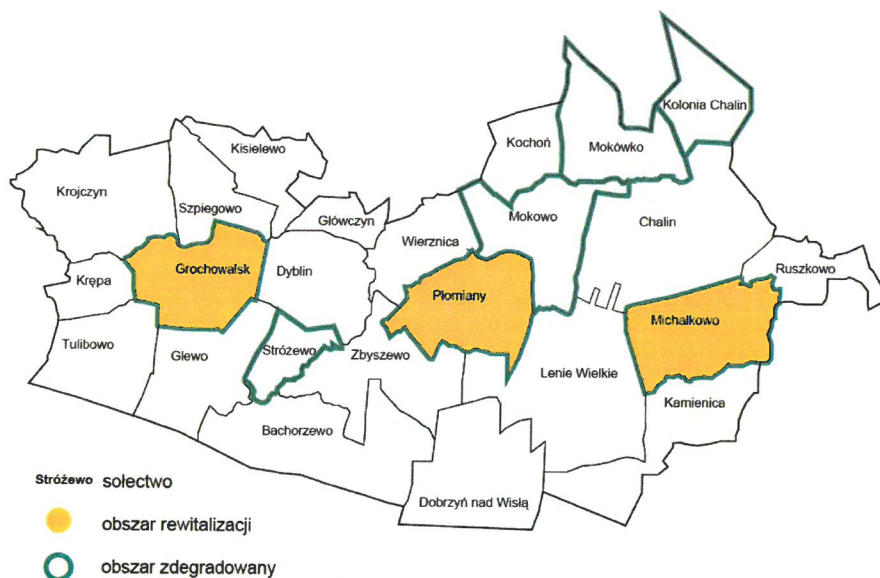
4.2. Obszar rewitalizacji – obszar wiejski

Obszar rewitalizacji w części wiejskiej Gminy Dobrzyń nad Wisłą został zawężony w stosunku do obszaru zdegradowanego.

Zasięg obszaru rewitalizacji w części wiejskiej na tle Gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 6. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim gminy Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Opracowanie własne

„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” w rozdziale 6.4.2. pkt. 5 wskazują, że do obszaru rewitalizacji, na którym będą prowadzone przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji należy zaliczyć te obszary zdegradowane (w całości lub częściowo), które spełniają przynajmniej jeden z zestawów kryteriów i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych.

Dla obszarów wiejskich przewidziano następujące 4 cele rewitalizacji:

1. **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione zostaną następujące warunki:
  - a) występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego,
  - b) na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszko-jezdnych brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, chyba że uzasadniona i planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury: komplementarnej wobec już istniejącej, lub bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowe infrastruktury już istniejącej, utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, lub utworzenie infrastruktury zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa - to nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,5 km.

2. **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - a) występują przestrzenie zdegradowane, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
  - b) na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.
3. **Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.** Za obszary rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - c) miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia,
  - d) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).
4. **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - a) miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową,
  - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

W związku z tym, że na terenach wiejskich Gminy Dobrzyń nad Wisłą **nie występują obszary wykazujące cechy przestrzeni zdegradowanych⁵, które mogą zostać zaadaptowane na cele aktywizacji społecznej bądź gospodarczej** oraz obszaru zdegradowanego nie wyznaczono wskaźnikiem obrazującym skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym oraz aktywność edukacyjną młodzieży w wieku 13-18 lat, przy wyznaczaniu obszarów rewitalizacji **nie było możliwe wskazanie celów rewitalizacji 1, 2 i 3.**

W związku z powyższym pod uwagę wzięto cel 4 dotyczący **zwiększenia partycypacji wśród społeczności gdzie nasilone jest korzystanie z pomocy społecznej.**

Wybór tego celu został podyktowany występującym na obszarze Grochowalska, Michałkowa i Piomian stanem kryzysowym. Dla wybranego celu rewitalizacji określono 2 warunki, których spełnienie oznacza możliwość podjęcia na tym obszarze działań rewitalizacyjnych o określonym kierunku.

⁵ Definicja przestrzeni zdegradowanych została wskazana w rozdziale 3.2

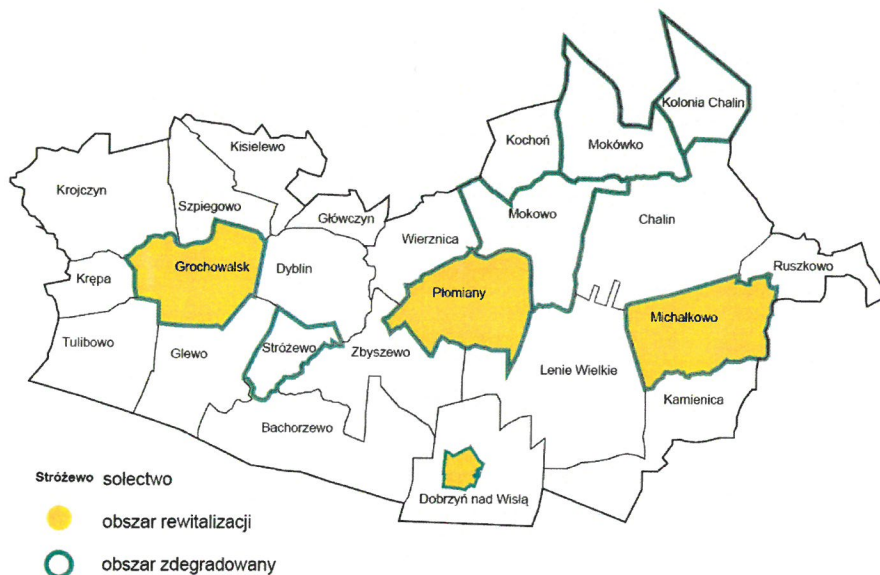

Tabela 30. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Obszar rewitalizacji	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Grochowalsk	W sołectwie Grochowalsk udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 23,61% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 18,07%.	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej.
Płomiany	W sołectwie Płomiany udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 27,81% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 18,07%.	
Michałkowo	W sołectwie Michałkowo udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 32,63% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 18,07%.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Mapa 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Opracowanie własne

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Dla rozwinięcia diagnozy obszarów rewitalizacji przytoczono wskaźniki i dane odnoszące się do stanów kryzysowych, sporządzono ich opisy powstałe z konsultacji i zastosowania różnych punktów widzenia, tak grup mieszkańców, jak i przedstawicieli grup i interesariuszy instytucjonalnych. Spośród zebranego materiału przedstawiono tu najważniejsze elementy, koncentrując się na zjawiskach społecznych i gospodarczych oraz przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

5.1. Miasto Dobrzyń Nad Wisłą – Obszar I

Obszar I obejmuje ulice: 1 Maja, Wojska Polskiego, Licealną, Robotniczą wraz z terenem oczyszczalni ścieków, Służba Polsce, część ulicy Lipnowskiej, Szkolną oraz część ulicy Sportowej.

SFERA SPOŁECZNA

Obszar I wyznaczony ulicami, wskazanymi powyżej charakteryzuje się występowaniem problemu **starzejącego się społeczeństwa**. Obszar ten zamieszkuje 205 osób w wieku 60 lat i więcej, co w zestawieniu z 1021 mieszkańcami tego obszaru daje wskaźnik 20,08% osób w tym wieku na tym terenie. Wskaźnik ten odbiega negatywnie od średniej dla gminy wynoszącej 18,73%

Tabela 31. Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem na Obszarze I miasta Dobrzyń nad Wisłą

Ulica	Ludność ogółem	Ludność w wieku 60 i więcej lat	Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem
Robotnicza	511	89	17,42%
Wojska Polskiego	237	37	15,61%
Szkolna	39	4	10,26%
Licealna	126	42	33,33%
1 Maja	15	5	33,33%
Służba Polsce	41	12	29,27%
Lipnowska	40	14	35,00%
Sportowa	12	2	16,67%
Obszar I	1 021	205	20,08%
Gmina	7 864	1473	18,73%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

SFERA GOSPODARCZA

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców jednostki jest o niższy od średniej w gminie, co oznacza, że również w sferze gospodarczej można na tym obszarze zaobserwować stan kryzysowy.

Tabela 32. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców na Obszarze I miasta Dobrzyń nad Wisłą

Ulica	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
Robotnicza	511	9	1,76
Wojska Polskiego	237	3	1,27
Szkolna	39	6	15,38
Licealna	126	2	1,59
1 Maja	15	0	0,00
Służba Polsce	41	1	2,44
Lipnowska	40	4	10,00
Sportowa	12	2	16,67
Obszar I	1 021	27	2,54
Gmina	7 864	289	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Potrzeba wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości, wykorzystania terenu jednostki do działalności gospodarczej jest najpilniejszą jej potrzebą, obok odwrócenia degradacji terenu oczyszczalni ścieków i samej oczyszczalni.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Obszar I wyznaczony ulicami 1 Maja, Wojska Polskiego, Licealną, Robotniczą wraz z terenem oczyszczalni ścieków, Służba Polsce, część ulicy Lipnowskiej, Szkolną oraz częścią ulicy Sportowej, to teren gdzie oprócz domów mieszkalnych znajdują się instytucje użyteczności publicznej oraz gdzie zlokalizowane są przedsiębiorstwa prywatne.

Na obszarze tym zlokalizowane są m. in. Urząd Miasta i Gminy, Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej, Dobrzyńskie Centrum Sportu i Turystyki oraz Dobrzyński Dom Kultury ŻAK. Na obszarze mieszczą się także sklep spożywczy i wielobranżowy, bar, firma wykonująca tynki cementowo – wapienne oraz zakład ślusarski, a także oczyszczalnia ścieków.

Przestrzeń jednostki wokół oczyszczalni, sięgająca bloków mieszkalnych przy ulicach Robotniczej i Wojska Polskiego jest przestrzenią zdegradowaną w sensie jakości powietrza, terenów wokół niej, zaśmiecenia i samego obiektu wyeksploatowanej oczyszczalni, będącej obiektem degradacji technicznej. Odwrócenie tego kryzysu jest także drastyczną potrzebą.

Dodać należy, w odniesieniu do terenu oczyszczalni, że zachodzi tu, zgodnie z rozdziałem 3 punkt 6. „Zasad programowania” wyjątkowy, szczególnie uzasadniony potrzebami: rewitalizacji, poprawy jakości życia, aktywizacji społecznej i gospodarczej przypadek.

Do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest tu zaliczenie terenu i obiektu, który nie jest wyłączony z dotychczasowego użytkowania (a są to obiekt i teren na którym aktualnie prowadzi się w Dobrzyniu nad Wisłą działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonego jako gospodarka wodno-ściekowa (oczyszczalnia ścieków), jeśli istnieje możliwość i jest społecznie i ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego i gospodarczego realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Obszar posiada obiekt, który wykazuje techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą. Jest to budynek Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK. Obiekt jest budynkiem jednokondygnacyjnym, podpiwniczonym, którego kubatura

wynosi 3350 m³. Nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Z tego powodu, jak również ze względu na ogólny zły stan techniczny (konieczność wymiany okien, ubytki w elewacji i jej wysolenie, nieprawidłowo zamontowana balustrada schodów, która stwarza zagrożenie dla użytkowników budynku) i zbyt małą powierzchnię, obiekt należy rozbudować i wyremontować, aby móc realizować w nim projekty społeczne, mające na celu wyrowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego.

SFERA TECHNICZNA

Dramatycznie zdegradowana oczyszczalnia ścieków w Dobrzyniu nad Wisłą to obiekt wybudowany w latach 80-tych według ówczesnych technologii, nie będzie miał w bardzo krótkim czasie, możliwości osiągnięcia parametrów wymaganych od zrzutu ścieków komunalnych. Nieustannie wymaga wysokich nakładów, w zasadzie marnuje środki, przeznaczone na utrzymanie przestarzałych urządzeń.

Wyklucza w obecnym stanie przyłączanie dalszych użytkowników. Przestrzeń wokół oczyszczalni, sięgająca bloków mieszkalnych przy ulicach Robotniczej i Wojska Polskiego jest przestrzenią zdegradowaną w sensie jakości powietrza, terenów wokół niej, zaśmiecenia i samego obiektu wyeksploatowanej oczyszczalni.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Teren jednostki tak ze względu na stan oczyszczalni, jak i postawy, nawyki i sposób życia mieszkańców jest zdegradowany pod względem środowiskowym. Często obserwowany jest bałagan, brud, zaśmiecenie, nieustannie zatrute jest powietrze wylotami z oczyszczalni nie trzymającej wymaganych parametrów technicznych. Razem teren jednostki potrafi czasami robić przygnębiające wrażenie, nie sprzyjające rozwojowi, aktywizacji społecznej i gospodarczej, łagodzeniu zjawisk przestępczości i uzależnień.

5.2. Sołectwo Grochowalsk – Podobszar Rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji w Grochowalsku jest gorszy od średniej w gminie. Starsi mieszkańcy to osoby, które charakteryzują się wykształceniem podstawowym lub zawodowym, nieliczni średnim czy wyższym. Ich liczba nie jest podstawowym stanem kryzysowym w sołectwie. Więcej troski przysparzają problemy ubóstwa, młodzieży i rynku pracy.

Tabela 33. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w Grochowalsku

	Ludność na danym terenie	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym	Wskaźnik 27,38
Grochowalsk	415	268	75	27,99

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Dobrzyniu nad Wisłą

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze rewitalizacji w Grochowalsku przekracza średnią gminną o 5,5 p.p. Stan ubóstwa dotyka więc mocno mieszkańców sołectwa i jest jednym z kluczowych stanów kryzysowych.

Tabela 34. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Grochowalsku

	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy	Ludność na danym terenie	Wskaźnik 18,07
Grochowalsk	98	415	23,61

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Warunki mieszkaniowe w sołectwie są raczej dobre i bardzo dobre. Zdarzają się przypadki, że niektórzy mieszkają skromnie, a nawet przypadki gdzie ludzie nie posiadają wody do celów socjalno - bytowych, muszą sobie tę wodę dowozić, ale jest ich niewielu. Mieszkańcy Grochowalska mają zapewnioną podstawową opiekę medyczną oraz stomatologiczną.

Dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej i gimnazjum dojeżdżają do Krojczyna (3 km), dzieci te są dowożone szkolnym autobusem. Do szkół średnich natomiast młodzież musi dojechać do Włocławka, Lipna lub Dobrzynia nad Wisłą (tutaj tylko jedna szkoła). Szkolnictwo wyższe najbliższe znajduje się we Włocławku i Płocku. Młodsze pokolenie stawia jednak na wykształcenie i coraz częściej młodzież podejmuje studia wyższe w większych miastach.

SFERA GOSPODARCZA

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców jest niższy od średniej w gminie. Z pewnością liczba podmiotów prowadzenia działalności gospodarczej jest niezadowalająca. W sumie bardzo niewielka liczba mieszkańców prowadzi własną działalność gospodarczą, zalicza się do nich: NZOZ „WU-MED”, 2 sklepy, 2 firmy w zakresie budownictwa, firma remontowo-budowlana, 2 firmy świadczące usługi transportowe oraz finansowa działalność usługowa.

Tabela 35. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Grochowalsku

	Podmioty działalności gospodarczej	Mieszkańcy (osób)	Liczba setek mieszkańców	Wskaźnik 3,67
Grochowalsk	12	415	4,15	2,89

Źródło: CEIDG

Jeżeli chodzi o pracujących to mieszka we wsi sporo rolników, którzy z pokolenia na pokolenie zajmują się gospodarstwem rolnym.

Kolejna część mieszkańców to osoby pracujące zawodowo. Do pracy dojeżdżają do Włocławka (oddalonego o 15 km), do Dobrzynia nad Wisłą (oddalonego o 10 km). Niewielka liczba mieszkańców miała szansę otrzymać pracę w sąsiedniej miejscowości Szpiegowo w firmie P.P.H.U. "ORPAK" Orbaczewski i Wspólnicy Spółka Jawna.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

W związku ze zdiagnozowanymi problemami w sferze społecznej i gospodarczej, konieczna jest realizacja zadań, których celem będzie aktywizacja seniorów, zmniejszenie poziomu uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej czy wzrost poziomu przedsiębiorczości. Problemem jest jednak brak miejsca, gdzie tego rodzaju zadania mogłyby być realizowane i mieszkańcy mocno postulują jego utworzenie w remizie OSP. Obecnie stan budynku nie pozwala na wykonywanie tego typu działań. Remiza wymaga remontu pomieszczeń, elewacji, wymiany wentylacji, ~~założenia klimatyzacji oraz zakupu wyposażenia niezbędnego do realizacji zadań społecznych.~~ Ponadto zagospodarowania wymaga otoczenie remizy, gdzie mieszkańcy postulują o stworzenie siłowni zewnętrznej - siłownia odwróci postępujące patologie i brak aktywności. Stanie się miejscem integracji i aktywizacji w szczególności osób starszych, które będą mogły odbywać tam zajęcia

rekreacyjno – rehabilitacyjne, poprawiające ich kondycję psychofizyczną. ~~W tym kontekście zmiana funkcji remizy nie uda się bez poprawy stanu dróg wokół remizy dla stworzenia warunków dojazdu do niej – przebudowy wymaga droga bezpośrednio prowadząca do budynku OSP (nr 171013C) na odcinku o długości 750 m.~~

Drugim problemem w sferze przestrzenno – funkcjonalnej jest niezadowolający transport publiczny. Mieszkańcy muszą dotrzeć na przystanek do Szpiegowa (ok. 1 km). Jeśli chodzi o częstotliwość kursów autobusów to zmniejszyła się ona bardzo w stosunku do lat wcześniejszych, być może spowodowane jest to zmniejszoną liczbą poruszających się komunikacją publiczną. Większość dzisiaj porusza się własnymi samochodami, lecz jednak są jeszcze tacy, którzy są zależni od autobusu.

SFERA TECHNICZNA

Infrastruktura nie odstaje od przeciętnej sytuacji w gminie. Nie stwierdzono istotnych stanów kryzysowych.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Stan środowiska nie odstaje od przeciętnej sytuacji w gminie. Nie stwierdzono istotnych stanów kryzysowych.

5.3. Płomiany – Podobszar Rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA

Istotnym problemem w sferze społecznej na terenie sołectwa Płomiany jest problem wysokiego uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, na co potwierdza wartość wskaźnika udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze sołectwa. Ubóstwo i niepełnosprawność, a także inne zjawiska powodują, że pod względem wspomnianego wskaźnika, który jest gorszy od średniej gminnej, wieś należy do najbardziej kryzysowych w gminie. Zjawisko ubóstwa dominuje wśród osób pozostających bez pracy, utrzymujących się tylko z pracy dorywczej. Wiele osób nie ma stałego zatrudnienia poza rolnictwem.

Niepokojące jest również zjawisko dziedziczenia stanu rzeczy, tj. ubóstwa i braku pracy. Takie sytuacje stwarzają grunt do popadania w uzależnienie od alkoholu. A wśród młodzieży notuje się narkomanię. Dzieci wystawione są na patologie i ich obserwację.

Tabela 36. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Płomianach

	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy	Ludność na danym terenie	Wskaźnik 18,07
Płomiany	109	392	27,81

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Warunki mieszkaniowe społeczeństwa należy określić, jako zróżnicowane.

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectwa także podkreśla fakt i wskazuje na kryzys zatrudnienia i przedsiębiorczości.

Tabela 37. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w Płomianach

	Bezrobotni	Ludność na danym terenie	W wieku produkcyjnym	Wskaźnik 9,66
Płomiany	32	392	242	13,22

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie

Szansa na znalezienie pracy, szczególnie wśród młodzieży, która ma niskie wykształcenie jest znikoma. Większość młodzieży kończy swoją edukację na poziomie

szkoły średniej. Problemem tutaj jest kierunek kształcenia, który nie zawsze daje szansę na rynku pracy.

Znaczna odległość od większych miast – Włocławek, Płock, Lipno sprawia, że praca nisko opłacana w tych miejscowościach staje się nieekonomiczna. Brak miejsc pracy w najbliższym otoczeniu, co szczególnie dotyczy osób posiadających rodziny, powoduje bezrobocie wśród tych osób.

SFERA GOSPODARCZA

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców jest również niższy niż średnia w gminie. Szansa na ożywienie przedsiębiorczości, jaką jest centralne położenie w gminie i dobre tradycje nie jest wykorzystywana. Udział w tym z pewnością ma fakt braku ośrodka wsparcia dla przedsiębiorczych. Należy znacząco wzmocnić cykl szkoleń zawodowych, dających nowe uprawnienia – poszukiwane na rynku pracy. Umożliwić, poprzez szkolenia, dotacje, ulgi osobom chcącym podjąć działalność gospodarczą, wejście na rynek pracy.

Tabela 38. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Płomianach

	Podmioty działalności gospodarczej	Mieszkańcy (osób)	Liczba setek mieszkańców	Wskaźnik 3,67
Płomiany	11	392	3,92	2,81

Źródło: CEIDG

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Miejscowość na dzień dzisiejszy jest pozbawiona transportu publicznego, do najbliższego przystanku autobusowego odległość wynosi 1,5 km z centrum wsi. Należy przywrócić połączenie transportu publicznego, które kiedyś istniało.

W związku ze zdiagnozowanymi problemami w sferze społecznej i gospodarczej, konieczna jest realizacja zadań, których celem będzie zmniejszenie poziomu bezrobocia oraz uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej czy wzrost poziomu przedsiębiorczości. Problemem jest jednak brak miejsca, gdzie tego rodzaju zadania mogłyby być realizowane i mieszkańcy postulują jego utworzenie w remizie OSP. Obecnie stan budynku nie pozwala na wykonywanie tego typu działań. Konieczny jest zmiana konstrukcji ~~remont~~ dachu wraz z wymianą obróbek blacharskich, przebudowa i remont pomieszczeń, zabudowa szamba, odnowienie i docieplenie elewacji, a także rozbudowa budynku o sanitariaty i wiatrołap oraz zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć aktywizujących mieszkańców, jak również -budowa małej architektury i siłowni zewnętrznej.

SFERA TECHNICZNA

Stan infrastruktury nie odstaje od przeciętnej sytuacji w gminie. Nie stwierdzono istotnych stanów kryzysowych.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Problemem jest elementarny brak wiedzy i wyobraźni części mieszkańców, którzy pozwalają sobie na spalanie w kotłach c.o. śmieci i innych materiałów szkodzących środowisku. Należy tutaj położyć nacisk na uświadomienie społeczeństwa, że taki stan rzeczy jest niedopuszczalny.

5.4. Sołectwo Michałkowo – Podobszar Rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji nie odbiega bardzo od średniej gminnej, ale jest od niej „gorszy”.

Tabela 39. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w Michałkowie

	Ludność na danym terenie	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym	Wskaźnik 27,38
Michałkowo	239	144	40	27,78

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Dobrzyniu nad Wisłą

Na największy kryzys w sołectwie wskazuje udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na jego obszarze. Ubóstwo w Michałkowie widać gołym okiem z drogi, ewidentnie większe niż w innych częściach gminy. Wieś, podobnie jak inne społeczności jest bardzo zróżnicowana. Zaniedbania, często alkoholizm w rodzinie przekłada się na gorszą sytuację materialną. Są rodziny, które przyzwyczajone są do korzystania z pomocy społecznej, do pracy niechętnie idą. Często przechodzi to z pokolenia na pokolenie, „im po prostu się należy”. Niekontrolowane rozdawnictwo demoralizuje.

Tabela 40. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Michałkowie

	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Ludność na danym terenie	Wskaźnik 18,07
Michałkowo	78	239	32,64

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrzyniu nad Wisłą

Relacje międzyludzkie to temat bardzo obszerny. Przeciętni ludzie są solidarni, raczej uczciwi. Sąsiedzi względem siebie lojalni i pomocni. Najbardziej zależy im na życzliwości wzajemnej, pomimo wielkich różnic nie tylko materialnych, ale światopoglądowych w trudnych chwilach umieją być razem. Integracja społeczna jednak nie każdemu jest potrzebna, nie wszyscy lubią zgromadzenia, udział w piknikach często jest wymuszany.

Brakuje świetlicy wiejskiej, jest co prawda remiza i duża sala wybudowana przez Gminę, lecz nie jest dostępna dla nieurzeczonych w OSP. Nie ma gdzie spotykać się w pełnym własnym gronie, podziwiać miejscowych artystów.

Niepełnosprawni są uwięzieni z powodu złego stanu właściwych dróg w sołectwie. Dzieci i młodzież nie mają świetlicy i poszukiwać trzeba miejsca dla świetlicy środowiskowej i miejsca spotkań dla mieszkańców i dzieci. Brakuje mieszkań socjalnych.

SFERA GOSPODARCZA

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców z jednym jedynym podmiotem dobrze charakteryzuje zastój w przedsiębiorczości mieszkańców sołectwa. Bardzo dużo możliwości mają młodzi ludzie, aby stworzyć miejsce pracy, wymaga to jednak gruntownego wykształcenia lub znajomości rzemiosła. Przede wszystkim brak jest nauki rzemiosła.

W rodzinach zasobnych młodzież bardzo dobrze pracuje, wynika to bardziej z tradycji, niż z obowiązku. Często są bardzo dobrze wykształceni. A mimo to, wyraźnie zaznacza się konieczność impulsów dla pobudzenia przedsiębiorczości. Brak jest aktywności gospodarczej młodych, brak szkoleń i pomocy finansowej dla podjęcia jednoosobowej lub rodzinnej działalności gospodarczej.

Tabela 41. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Michałkowie

	Podmioty działalności gospodarczej	Mieszkańcy (osób)	Liczba setek mieszkańców	Wskaźnik 3,67
Michałkowo	1	239	2,39	0,42

Źródło: CEIDG

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tradycyjnie największe zatrudnienie daje rolnictwo i uprawa ziemi. Jednak brak kontraktacji utrudnia określenie zasadności ilości poszczególnych roślin zboża, owoców, warzyw. Za mała jest promocja polskich produktów i brak konkretnych umów na dostawę.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Dojazd do pracy jest czasem kłopotliwy. Obecnie kursują mniejsze autobusy, z uwagi na mniejszą liczbę pasażerów. Podróżuje się głównie samochodami. Wieś jest dobrze skomunikowana ze względu na przebiegającą przez nią drogę.

SFERA TECHNICZNA

Silnie odczuwa się brak łącza internetowego, dzięki któremu młodzież będzie mogła szukać pracy. Niepełnosprawnym i nie tylko im doskwierają ciemności i brak lepszego oświetlenia sołectwa.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Stan środowiska nie odstaje od przeciętnej sytuacji w gminie. Nie stwierdzono istotnych stanów kryzysowych.

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy gminy Dobrzyń nad Wisłą. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli Obszaru I w mieście Dobrzyń nad Wisłą oraz sołectw Grochowalsk, Płomiany i Michałkowo. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2022 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne. Przeprowadzone spotkania z mieszkańcami wskazały najbardziej oczekiwane efekty procesu rewitalizacji. Na ich podstawie sformułowano poniższą wizję obszaru rewitalizacji.

6.1. Problemy

Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą

- Starzejące się społeczeństwo
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Brak infrastruktury przystosowanej do użytkowania przez ludność starszą
- Zdegradowany teren, na którym znajduje się oczyszczalnia ścieków

Grochowalsk

- Starzejące się społeczeństwo
- Uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
- Niski poziom przedsiębiorczości

Płomiany

- Bezrobocie
- Uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
- Niski poziom przedsiębiorczości

Michałkowo

- Starzejące się społeczeństwo
- Uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
- Niski poziom przedsiębiorczości

6.2. Wizja

Efekty rewitalizacji na wszystkich podobszarach rewitalizacji w gminie Dobrzyń nad Wisłą to poprawa aktywności społecznej i aktywności gospodarczej oraz jakości życia użytkowników tych podobszarów w szczególności polegająca na spełnieniu ich

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

oczekiwać w stosunku do Programu. Ograniczą się obszary ubóstwa, ożywi przedsiębiorczość, wzrastać będzie liczba osób aktywnych zawodowo. Użytkownicy obszarów rewitalizacji poczują ożywienie życia społecznego, zwiększy się zakres i różnorodność wsparcia dla zagrożonych wykluczeniem. Oczekiwanym efektem będzie też to, że ożywienie przedsiębiorczości i podniesienie poziomu życia przyniesie synergiczne efekty w sferze dialogu społecznego i społecznego kapitału, wpływając na wzrost zaufania, współpracę i zrozumienie dla innych ludzi, zwłaszcza doświadczających lub zagrożonych wykluczeniem. Poprawi się stan infrastruktury technicznej oraz dostęp do podstawowych usług publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem usług skierowanych do osób w wieku 60 lat i więcej, a także zagospodarowane będą tereny zdegradowane.

6.3. Efekty

Efektami rewitalizacji będzie podniesienie w sposób znaczny jakości życia i aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym w szczególności seniorów. Nasilą się zorganizowane działania dla środowiska takie jak wydarzenia kulturalne, uroczystości historyczne, zajęcia rekreacyjne i sportowe.

Podniesie się poziom kompetencji społecznych, uczestnictwo w turniejach umiejętności, konkursach wiedzy i talentów. Rozwinie się wolontariat i wzajemna, środowiskowa aktywna pomoc potrzebującym starszym i niepełnosprawnym. Aktywizacja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych podniesie umiejętności, zwiększy poczucie własnej wartości oraz przynależności do lokalnej społeczności, w tym poprawi umiejętności pracy w obszarze potrzeb społecznych. Rozwinie talenty i umiejętności wykorzystywane w różnych aktywnościach. Odnajdowanie się w różnego rodzaju aktywnościach przyniesie satysfakcję, wzrost motywacji i poczucia własnej wartości.

Ograniczony zostanie na obszarach rewitalizacji problem ubóstwa, związany z brakiem tak kompetencji społecznych jak i zawodowych. Rozwiną się umiejętności współdziałania w zespole, zdrowej rywalizacji, przestrzegania zasad i reguł. Podniesie się poziom wiedzy ogólnej, nastąpi wzrost ambicji, empatii, rozwój impulsów poznawczych, poznawanie i poddawanie się różnym normom społecznym, w tym zdolność do podporządkowywania się systemom wartości. Oczekiwać można poprawy własnego wizerunku, samoakceptacji, podniesienia kompetencji interpersonalnych, wzrost wiary we własne możliwości. Bardzo ważne jest podniesienie umiejętności pracy zespołowej.

Wskaźniki udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji oraz wskaźniki zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych powinny się poprawić. Pobudzona zostanie przedsiębiorczość, zwłaszcza młodych, głównie poprzez wzrost kompetencji zawodowych i wiedzy zawodowej. Wzrośnie motywacja do podejmowania działalności gospodarczej, wzrośnie zainteresowanie procesami wytwarzania oraz poziom kompetencji organizacyjnych.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2022 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim.

Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Tabela 42. Cel, kierunki działań i przedsięwzięcia

CEL	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA
Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz ożywienie społeczne	Wzrost aktywności społecznej, zawodowej i gospodarczej	1.1. Aktywizacja osób bezrobotnych
		1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
		1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej
	Lepszy los dla osób starszych i niepełnosprawnych	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów
		3.1. Rozwój infrastruktury społecznej
	Porządkowanie przestrzeni	3.2. Rozwój infrastruktury wodno - kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

7.2. Wskaźniki

Cel został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2022 r.

Tabela 43. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy - 2016	Rok docelowy - 2022
Dobrzyń nad Wisłą – Obszar I		
Liczba osób w wieku 60 lat i więcej, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	80
Liczba osób w wieku 60 lat i więcej, u których wzrosła aktywność społeczna	0	80
Liczba obiektów dostosowanych do użytkowania przez ludność starszą	0	1
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców	2,54	3,62
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	3
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,37 ha
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	1000
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczalni ścieków	0	100 RLM
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę	0	117
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	0	95%
Grochowalsk		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	40
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	40
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	23,61%	18,80%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców	2,89	3,61
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,3 ha
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	750 m
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	200
Płomiany		

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	13,22%	9,09%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	27,81%	21,43%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców	2,81	3,83
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,27 ha
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	150
Michałkowo		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zaktywizowanych dzięki przeprowadzonej interwencji	0	20
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	20
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	32,63%	22,18%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców	0,42	2,51

Źródło: Opracowanie własne

8. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 44. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji ⁶ (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁷	Opis projektu			Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji		
				Podmioty realizujące projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)		Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty
			4	5	6	7	8	9	10
	Cel: Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz ożywienie społeczne								
	Kierunek działań: Wzrost aktywności społecznej, zawodowej i gospodarczej								
Obszar nr 1	1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	1. Bądź przedsiębiorczy	S	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt zostanie skierowany do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprzedzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK, ul. Szkoła 2 Dobrzyń nad Wisłą	150.000,00	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 25 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 10 Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

⁶ Obszar nr 1 – Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą, Obszar nr 2 – Grochowalsk, Obszar nr 3 – Płomiany, Obszar nr 4 – Michalkowo
⁷ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T – techniczny

Obszar nr 2	1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i pobudzanie postaw przedsiębiorczych w środowiskach mieszkańców sołectwa Grochowałsk	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt zostanie skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz chcących zalozyć własną działalność gospodarczą. W ramach projektu planuje się realizację dwóch bloków zajęć: ▪ Blok zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty Grochowałsk, OSP w Grochowałsku, ku, k 35	150.000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 3</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	aktywność społeczna - 25	
Obszar nr 3	1.1. Aktywizacja osób bezrobotnych	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt zostanie skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz chcących zalozyć własną działalność gospodarczą. W ramach projektu planuje się realizację dwóch bloków zajęć: ▪ Blok zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty Grochowałsk, OSP w Grochowałsku, ku, k 35	150.000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa	

<p>1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej</p> <p>1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej</p>	<p>postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Płomiany</p>	<p>Społecznej</p>	<p>korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą.</p> <p>W ramach jego realizacji zostaną zorganizowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolenia będące odpowiedzią na zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy ▪ warsztaty, np. z psychologiem (w celu akceptacji samego siebie i odnalezienia swoich możliwości), doradcą zawodowym, instruktorami, itd. ▪ treningi kompetencji osobistych, ▪ pomoc w znalezieniu miejsc w celu zdobycia praktyk. ▪ <u>zajęcia rekreacyjne – mające na celu poprawę stanu psychofizycznego osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz nabranie przez nich pewności siebie, co może być dla nich impulsem do pozytywnych zmian.</u> <p>Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.</p>	<p>Dobrzyński Dom Kultury ŻAK, ul. Szkoła 2 Dobrzyń</p>	<p>150.000,00</p>	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 25</p>	<p>projektowa</p>
<p>Obszar nr 4</p> <p>1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń</p>	<p>4. Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród</p>	<p>Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>S</p>	<p>Projekt zostanie skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz chcących założyć własną działalność gospodarczą.</p> <p>W ramach projektu planuje się realizację dwóch bloków zajęć:</p>	<p>150.000,00</p>	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 25</p>	<p>Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa</p>	

Obszar nr 1	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	S	5. Aktywny Senior	300 000,00	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
<p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 5</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 25</p>					
<p>Wskazniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 5</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 25</p>					
<p>Cel: Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz ożywienie społeczne</p>					
<p>Kierunek działań: Lepszy los dla osób starszych i niepełnosprawnych</p>					
<p>W ramach projektu planuje się stworzenie Dobrzyńskiego Domu Kultury Seniorów, realizowanej w ramach stworzonego Klubu Seniora.</p> <p>W ramach oferty Klubu realizowane będą m. in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Blok zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kulturowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczno-zawodową, czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Blok szkoleniowy mający na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powiększony zakres projektu stanowi kompiację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Z uwagi na fakt, że w Michałkowie brak infrastruktury, w której można by realizować zajęcia, osoby z tej miejscowości będą dowożone na zajęcia do Dobrzyńskiego Domu Kultury. 					
<p>Wskazniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p>					

Obszar nr 2	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	6. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowalsk – edycja I	S	Dobrzyński Dom Kultury ZAK	<p>in.: <ul style="list-style-type: none"> kursy komputerowe z zakresu obsługi Internetu, podstawowych programów biurowych, obsługi programów graficznych, jak i korzystania z mediów społecznościowych kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne – realizacja zajęć mających na celu upowszechnianie aktywności fizycznej seniorów, poprawę ich stanu psychofizycznego, nabranie pewności siebie i zwiększenie dostępności informacji o działaniach na rzecz sportu rekreacji oraz zdrowego stylu życia warsztaty z dietykiem przekazującym wiedzę o zdrowym stylu życia zajęcia kulinarne - podczas zajęć uczestnicy dowiedzą się, jak odżywanie wpływa na zdrowie, w jaki sposób zmniejszyć spożycie tłuszczu, cholesterolu, cukru i soli, jak unikać potraw ciężkostrawnych, zwiększyć spożycie warzyw i owoców, jak skomponować dietę dla osób starszych. W trakcie części praktycznej uczestnicy będą przygotowywać wybrane posiłki, wspólnie degustować i wymieniać doświadczenia kulinarne </p> <p>W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej, atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów, realizowanej w ramach stworzonego Klubu Seniora. W ramach oferty Klubu realizowane będą m. in.: <ul style="list-style-type: none"> kursy komputerowe kursy językowe zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne zajęcia kulinarne </p>	OSP w Grochowalsku, Grochowalsk 35	50.000,00	<p>objętych wsparciem w programie [osoby] – 80 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 80</p>	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 35 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub</p>	<p>Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa</p>
-------------	--	---	---	----------------------------	---	------------------------------------	-----------	---	--	--

Obszar nr 2	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	7. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowalsk – edycja II	S	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK	j.w.	OSP w Grochowalsku, Grochowalsk k. 35	wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 35	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 35 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 35	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
Obszar nr 4	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	8. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja I	S	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK	W ramach projektu planuje się stworzenie szerokiej, atrakcyjnej oferty skierowanej do seniorów, realizowanej w ramach stworzonego Klubu Seniora. W ramach oferty Klubu realizowane będą m. in.: ▪ kursy komputerowe ▪ kursy językowe ▪ zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne ▪ zajęcia kulinarne ▪ zajęcia mające na celu kultywowanie lokalnych tradycji (Dzień Babci, Dzień Dziadka) Z uwagi na fakt, że w Michałkowie brak infrastruktury, w której można by realizować zajęcia, Seniorzy z tej miejscowości będą dowożeni na zajęcia do Dobrzyńskiego Domu Kultury.	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK, ul. Szkołna 2 Dobryń nad Wisłą	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 15	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa	

Obszar nr 4	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	9. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja II	S	Dobrzyński Dom Kultury ZAK	j.w.	Dobrzyński Dom Kultury ZAK, ul. Szkolna 2 Dobryń nad Wisłą	50.000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 15</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa	
Cel: Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz ożywienie społeczne										
Kierunek działań: Porządkowanie przestrzeni										
Obszar nr 1	3.1.Rozwój infrastruktury społecznej	10. Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ZAK	PF/IT	Gmina Dobryń nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W ramach realizacji projektu planuje się: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozbudowę budynku (o mniej niż 50% istniejącej powierzchni) / zadaszenie tarasu/ powiększenie powierzchni działalności kulturalnej/ społecznej; ▪ remont i rozbudowa schodów zewnętrznych ▪ wykonanie podjazdu –~~mentaż~~ windy dla osób niepełnosprawnych ▪ ~~termomodernizację wraz z wymianą pleca węglowego na źródła ekologiczne/ panele PV- solary~~ ▪ montaż klimatyzacji/ wentylacji ▪ ~~remont i adaptację sal;~~ ▪ ~~remont hali;~~ ▪ ~~rozbudowa pomieszczeń wewnątrz budynku;~~ ▪ zakup niezbędnego wyposażenia, adaptację pomieszczenia socjalnego – doposażenie kuchni i szatni ▪ zakup sprzętu agd, 	Dobrzyński Dom Kultury ZAK, ul. Szkolna 2 Dobryń nad Wisłą, dz. 693/2 ⁴ , 694, 695	870.000,00	<p>Wskaźnik produktu: Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich – 1 szt.</p> <p>Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,37 ha</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach</p>	<p>Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty Dobrzyńskiego Domu Kultury ZAK</p>	

Obszar nr 1	3.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	11. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą poprzez budowę oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> nagłośnienie i oświetlenie sceny wyposażenie i montaż, wymianę okien, montaż rolet lubi zasłon zagospodarowanie terenu-wraz z siłownią plenerową, plac zabaw, mała architektura, stoliki, gry—edukacyjne, ławeczki itp., parking, stojaki na rowery i rowery; monitoring, zakup sprzętu fitness, rehabilitacyjnego, sprzętu komputerowego (nauka obsługi); zakup tv i sprzętu multimedialnego (kino domowe),—telebim,—projektor,—flipcharty, tablice magnetyczne itp. 	miejskich - 1000 osób	
Obszar nr 2	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	12. Adaptacja budynku OSP w Grochowalsku wraz z ocenieniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	<p>Budowa oczyszczalni ścieków wraz z SUW; kompleksowe rozwiązanie problemów wod-kan.</p> <p>W ramach realizacji projektu planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> remont pomieszczeń kuchennych, zakup kuchni elektrycznej; zainstalowanie klimatyzacji; modernizacja wymienników wentylacji, odnowienie (malowanie) elewacji zewnętrznej, doposażenie budynku w urządzenia dodatkowe: typu kuchnia, gazowa, stoliki i nagłośnienie sali głównej. 	<p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 2 szt.;</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczalni ścieków – 100 RLIM;</p> <p>Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę – 117 osób;</p> <p>Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – 95%</p>	<p>Protokoły odbioru</p> <p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,3 ha</p>
Obszar nr 2	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	12. Adaptacja budynku OSP w Grochowalsku wraz z ocenieniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	<p>OSP w Grochowalsku,</p> <p>Grochowalski k. 35 dz. 58/2 i 60</p>	<p>400.000,00</p> <p>230 150,00</p>	<p>Protokoły odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty OSP</p>

<p>Obszar nr 3 infrastruktury społecznej</p>	<p>3.1. Rozwój infrastruktury społecznej</p>	<p>13. Adaptacja budynku OSP w Piomianach na cele integracji i aktywizacji mieszkańców</p>	<p>Gmina Dobrzyń nad Wisłą</p>	<p>OSP w Piomianach, dz. 149</p>	<p>200.000,00 714 983,43</p>	<p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających z oferty OSP</p>	<p>Długość przebudowanych dróg gminnych – 750 m</p> <p>Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 200 osób</p>	<p>Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Arial, 9 pkt</p> <p>Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Arial</p> <p>Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Arial</p>
<p>W ramach realizacji projektu planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ remont/zmiana konstrukcji dachu, ▪ wymianę obróbek blacharskich (rynny i rury spustowe), ▪ rozbudowę budynku pod sanitariaty i wiatrołap (o mniej niż 50% istniejącej powierzchni), ▪ zabudowę szamba szczelnego. ▪ odnowienie i docieszenie elewacji zewnętrznej, ▪ przebudowa i remont pomieszczeń wewnętrznych ▪ zakup niezbędnego wyposażenia. ▪ Zabudowa zbiornika na gaz płynny z przyłączem ▪ Mała architektura ▪ Siłownia zewnętrzna 								

Źródło: Opracowanie własne

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami / przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

9.1. Formuła projektów zintegrowanych

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Zastosowano również formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych są one jedynie niezbędną bazą umożliwiającą realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji (Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą, Grochowalsk, Płomiany, Michałkowo). Przy czym projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych.

Poniższa tabela przedstawia koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z projektami realizowanymi w ramach tych przedsięwzięć.

Tabela 45. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą	
Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
1. Bądź przedsiębiorczy 5. Aktywny Senior	10. Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK
Uzasadnienie zintegrowania	
<p>Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą został wyznaczony zgodnie z pkt. 6 rozdziału 6.4.3.1. „Zasad ...” czyli na podstawie problemów starzejącego się społeczeństwa. W związku z powyższym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) na obszarze udział ludności w wieku 60 lat i więcej wynosi 20,08% i jest wyższy od średniej dla Gminy wynoszącej 18,73% b) na obszarze znajduje się Dobrzyński Dom Kultury „ŻAK”, który wykazuje techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą c) obszar zamieszkiwany jest przez 205 osób w wieku 60 lat i więcej d) na obszarze występuje ponadto problem niskiego poziomu przedsiębiorczości, który został zbadany wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców – wskaźnik ten dla obszaru wynosi 2,54, przy średniej dla Gminy wynoszącej 3,67. <p>Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze I miasta Dobrzyń nad Wisłą, zaplanowano działania mające na celu przede wszystkim aktywizację społeczną seniorów oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących „Aktywny</p>	

Senior” oraz „Bądź przedsiębiorczy”.

Projekt „Aktywny Senior” zakłada stworzenie ciekawej oferty dla seniorów, która będzie realizowana w ramach stworzonego Klubu Seniora.

W ramach oferty Klubu realizowane będą m. in.:

- kursy komputerowe z zakresu obsługi Internetu, podstawowych programów biurowych, obsługi programów graficznych, jak i korzystania z mediów społecznościowych
- kursy lingwistyczne – np. język angielski, niemiecki, hiszpański, których realizacja ma na celu podjęcie przez uczestników kolejnych wyzwań, zmotywowanie do działania, odrzucenie barier społecznych, pokonanie wewnętrznego oporu
- zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne – realizacja zajęć mających na celu upowszechnianie aktywności fizycznej seniorów, poprawę ich stanu psychofizycznego, nabranie pewności siebie i zwiększenie dostępności informacji o działaniach na rzecz sportu rekreacji oraz zdrowego stylu życia
- warsztaty z dietetykiem przekazującym wiedzę o zdrowym stylu życia
- zajęcia kulinarne - podczas zajęć uczestnicy dowiedzą się, jak odżywianie wpływa na zdrowie, w jaki sposób zmniejszyć spożycie tłuszczu, cholesterolu, cukru i soli, jak unikać potraw ciężkostrawnych, zwiększyć spożycie warzyw i owoców, jak skomponować dietę dla osób starszych. W trakcie części praktycznej uczestnicy będą przygotowywać wybrane posiłki, wspólnie degustować i wymieniać doświadczenia kulinarne.

Projekt „Bądź przedsiębiorczy” zostanie skierowany do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z rozbudową i remontem Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK. DDK ŻAK pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jej zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niej jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w niej działań społecznych w szczególności skierowanych do seniorów jest praktycznie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczne jest: rozbudowa budynku (o mniej niż 50% istniejącej powierzchni) / zadaszenie tarasu/ powiększenie powierzchni działalności kulturalnej/ społecznej, remont i rozbudowa schodów zewnętrznych, budowa podjazdu awindy dla osób niepełnosprawnych, termomodernizacja wraz z wymianą pieca węglowego na źródła ekologiczne/ panele PV, solary, montaż klimatyzacji, remont i adaptacja sal, remont hallu, przebudowa pomieszczeń wewnątrz budynku, adaptacja pomieszczenia socjalnego - doposażenie kuchni i szatni, zakup sprzętu agd, nagłośnienie i oświetlenie sceny - wyposażenie i montaż, zakup niezbędnego wyposażenia wymiana okien, montaż rolet lub zasłon, zagospodarowanie terenu wraz z siłownią plenerową, plac zabaw, mała architektura, stoliki, gry edukacyjne, ławeczki itp., parking, stojaki na rowery i rowery, monitoring, zakup sprzętu fitness, rehabilitacyjnego, sprzętu komputerowego (nauka obsługi), zakup tv i sprzętu multimedialnego (kino domowe), telebim, projektor, flipcharty, tablice magnetyczne itp.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 80 seniorów

- podjęcia zatrudnienia (w formie własnej działalności gospodarczej) przez 10 osób.

Grochowski

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
2. Aktywizacja społeczna oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Grochowski	12. Adaptacja budynku OSP w Grochowski wraz z otoczeniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców
6. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowski – edycja I	
7. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa	

Grochowski – edycja II

Uzasadnienie zintegrowania

W Grochowsku w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- starzejące się społeczeństwo – stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 27,99%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 27,38%,
- wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 23,61%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 18,07%.

Ponadto zdiagnozowano problem w sferze gospodarczej w postaci niskiego poziomu przedsiębiorczości – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców wyniósł 2,89, przy średniej dla Gminy wynoszącej 3,67.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Grochowska zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną seniorów, aktywizację społeczną mieszkańców sołectwa, uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Grochowski” oraz „Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowski – edycja I i II”.

Aktywizacja społeczna seniorów nastąpi poprzez stworzenie oferty skierowanej do tej grupy wiekowej, w ramach której planuje się m. in.:

- kursy komputerowe
- kursy językowe
- zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne
- zajęcia kulinarne
- zajęcia mające na celu kultywowanie lokalnych tradycji
- organizację imprez okolicznościowych (Dzień Babci, Dzień Dziadka)
- zakup niezbędnych materiałów do prowadzenia powyższych działań

Drugi z projektów społecznych zostanie skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób planujących rozpocząć prowadzenie własnej działalności gospodarczej. W ramach projektu planuje się realizację dwóch bloków zajęć:

- Blok zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji; dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczno-zawodową, czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.
- Blok szkoleniowy mający na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z adaptacją budynku OSP w Grochowsku wraz z otoczeniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców. Budynek OSP pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jego zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niego jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w nim działań społecznych jest właściwie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekt społeczny, konieczne jest wykonanie prac polegających m. in. na: ~~remontie pomieszczeń~~ ~~nia kuchennego~~, ~~zakupie kuchni elektrycznej~~, ~~zainstalowaniu klimatyzacji~~, ~~wymianie~~ ~~modernizacji~~ wentylacji, odnowieniu (malowanie) elewacji zewnętrznej, ~~zakupie niezbędnego wyposażenia sprzętu nagłaśniającego~~, ~~zakupie stolików (7 sztuk – 2 metrowych)~~, wykonaniu siłowni zewnętrznej (na terenie przyległym) ~~oraz przebudowie odcinka drogi o długości 750 m, bezpośrednio prowadzącej do budynku OSP.~~

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych

przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 20 osób obecnie uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,
- rozpoczęcia prowadzenia własnej działalności gospodarczej przez 3 osoby,
- zwiększenia aktywności 40 seniorów.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Grochowalsk ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Płomiany

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
3. Aktywizacja społeczno - zawodowa oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Płomiany	13. Adaptacja budynku OSP w Płomianach na cele integracji i aktywizacji mieszkańców

Uzasadnienie zintegrowania

W Płomianach w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- a) bezrobocie – udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wyniósł 13,22%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 9,66%,
- b) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 27,81%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 18,07%.

Ponadto zdiagnozowano problem w sferze gospodarczej w postaci niskiego poziomu przedsiębiorczości – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców wyniósł 2,81, przy średniej dla Gminy wynoszącej 3,67.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Płomian zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczno - zawodową osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych. Działania te będą realizowane w ramach projektu wiodącego, którym jest „Aktywizacja społeczno - zawodowa oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Płomiany”.

W ramach realizacji projektu zostaną zorganizowane:

- szkolenia będące odpowiedzią na zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy
- warsztaty, np. z psychologiem (w celu akceptacji samego siebie i odnalezienia swoich możliwości), doradcą zawodowym, instruktorami, itd.
- treningi kompetencji osobistych,
- pomoc w znalezieniu miejsc w celu zdobycia praktyk.
- zajęcia rekreacyjne – mające na celu poprawę stanu psychofizycznego osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz nabranie przez nich pewności siebie, co może być dla nich impulsem do pozytywnych zmian.

Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z adaptacją budynku OSP w Płomianach na cele integracji i aktywizacji mieszkańców. Budynek OSP pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jego zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niego jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w nim działań społecznych jest właściwie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekt społeczny, konieczna jest zmiana konstrukcji dachu wraz z wymianą obróbek blacharskich, przebudowa i remont pomieszczeń, zabudowa szamba, odnowienie i docieplenie elewacji, a także rozbudowa budynku o sanitariaty i wiatrołap oraz zakup wyposażenia

niezbędnego do prowadzenia zajęć aktywizujących mieszkańców, jak również budowa małej architektury i siłowni zewnętrznej.

konieczne jest wykonanie prac polegających m. in. na: remoncie dachu, wymianie obróbek blacharskich (rynny i rury spustowe), rozbudowie budynku pod sanitariaty, zabudowie szamba szczelnego, odnowieniu elewacji zewnętrznej, zakupie niezbędnego wyposażenia.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie obu projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 25 osób obecnie uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,
- podjęcia zatrudnienia przez 10 osób, w tym 4 w ramach pracy na własny rachunek.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Płomiany ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Michałkowo

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
<p>4. Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Michałkowo</p> <p>8. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja I</p> <p>9. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja II</p>	<p>10. Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK</p>

Uzasadnienie zintegrowania

W Michałkowie w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- a) starzejące się społeczeństwo – stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 27,78%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 27,38%,
- b) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 32,63%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 18,07%.

Ponadto zdiagnozowano problem w sferze gospodarczej w postaci niskiego poziomu przedsiębiorczości – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców wyniósł 0,42, przy średniej dla Gminy wynoszącej 3,67.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Michałkowa zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną seniorów, aktywizację społeczną mieszkańców sołectwa, uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Michałkowo” oraz „Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycje I i II”.

Aktywizacja społeczna seniorów nastąpi poprzez stworzenie oferty skierowanej do tej grupy wiekowej, w ramach której planuje się m. in.:

- kursy komputerowe
- kursy językowe
- zajęcia rekreacyjno-rehabilitacyjne
- zajęcia kulinarne
- zajęcia mające na celu kultywowanie lokalnych tradycji
- organizację imprez okolicznościowych (Dzień Babci, Dzień Dziadka)

Drugi z projektów społecznych zostanie skierowany do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób planujących rozpocząć prowadzenie własnej działalności gospodarczej. W ramach projektu planuje się realizację dwóch bloków zajęć:

- Blok zajęć skierowanych do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji;

dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczno-zawodową, czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

- Blok szkoleniowy mający na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.

Michałkowo jest sołectwem, które nie posiada infrastruktury, która mogłaby zostać zaadaptowana na cele aktywizacji i integracji mieszkańców. Dlatego też działania społeczne zaplanowane dla mieszkańców tego sołectwa będą odbywały się w Dobrzyńskim Domu Kultury ŻAK (realizacja projektu „Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK”).

Realizacja projektu infrastrukturalnego w mieście Dobrzyniu nad Wisłą jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych, skierowany nie tylko do mieszkańców miasta, ale także sołectwa Michałkowo. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 25 osób obecnie uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,
- rozpoczęcia prowadzenia własnej działalności gospodarczej przez 5 osób,
- zwiększenia aktywności 20 seniorów.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru sołectwa Michałkowo ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne

9.2. Komplementarność przestrzenna i problemowa

Wszystkie projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Projekty realizowane na Obszarze I w mieście Dobrzyń nad Wisłą oraz na terenie sołectw Grochowalsk, Płomiany i Michałkowo będą wpływać na wszystkich mieszkańców miasta, rewitalizowanych sołectw oraz sołectw sąsiednich. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na cały obszar dotknięty kryzysem.

Nie zidentyfikowano przedsięwzięć/projektów poza Obszarem Rewitalizacji, które pozytywnie oddziaływałyby na ten obszar w sferze zdiagnozowanych problemów.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 9. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

9.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Dobrzyń nad Wisłą w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

9.4. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środków własnych gminy.

Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2022 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

9.5. Komplementarność międzykresowa

Program Rewitalizacji, w części swoich działań jest uzupełnieniem przedsięwzięć realizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013. W związku z tym, nawiązuje do zachowania ciągłości programowej. Doświadczenie z poprzedniego okresu finansowania wpłynęło na wsparcie planowanych projektów w ramach obecnej perspektywy finansowej.

Komplementarność międzykresowa opierać się będzie na:

- analizie dotychczasowych działań Gminy, ocenie skuteczności osiągnięć, efektywności;
- wykorzystaniu wniosków z dotychczasowych działań.

Do komplementarnych projektów, które Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą realizowała w ramach polityki spójności 2007-2013, należy wymienić:

1) Projekt pt. "Aktywizacja osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej", realizowany w ramach Programu operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII. Promocja integracji społecznej, Poddziałanie "Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej". Celem głównym projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji członków rodzin dysfunkcyjnych poprzez realizację działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych w połączeniu z działaniami integracji zawodowej i społecznej. Grupą docelową było 15 osób zameldowanych w Gminie Dobrzyń nad Wisłą korzystających z pomocy społecznej, w szczególności długotrwale bezrobotnych. Okres realizacji projektu: 01.06.2008 – 31.12.2008.

2) Projekt "Dobrzyńskie Centrum Sportu i Turystyki – Hala Sportowa"; projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi priorytetowej 6 "Wsparcie rozwoju turystyki", Działanie 6.2. "Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych" w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007-2013.

Okres realizacji projektu: 1.06.2009 – 31.10.2010; wartość całkowita projektu: 7.386.732,03 zł.

3) Projekt "Remont stadionu sportowego w Dobrzyniu nad Wisłą, w skład przedmiotowej inwestycji wchodzi odprowadzenie wód drenażowych z boiska z wykonaniem kanalizacji tłocznej z pompownią". Projekt sfinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Działanie 4.1.3 "Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju"

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

w zakresie operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi". Okres realizacji zadania 12.07.2010 – 28.02.2011r. Kwota całkowita inwestycji – 512.837,73 zł.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

10.1. Mechanizmy włączenia interesariuszy na etapie tworzenia PR

Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji polegają w szczególności na realizacji następujących działań:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, skierowanych do interesariuszy,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Podczas opracowywania Programu Rewitalizacji, jak wspomniano wyżej, włączano podmioty oraz mieszkańców do prac nad dokumentem, co znalazło po raz pierwszy wyraz w powołaniu Zespołu do opracowania diagnoz związanych z rewitalizacją Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą. Zespół został powołany w celu opracowania diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz sporządzeniu programu rewitalizacji. Po opracowaniu przedmiotowych diagnoz, został następnie powołany Zespół ds. sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2022. W skład zespołu weszli przedstawiciele różnych środowisk, w tym rolników, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz osób z obszarów kryzysowych. Wyniki kolejnych etapów prowadzących do opracowania PR, konsultowano z szeroko rozumianymi zainteresowanymi stronami.

Etapy prac przedstawiały się następująco:

1. Stworzenie diagnozy obszaru gminy w tym analiza czynników i zjawisk kryzysowych,
2. Wyznaczenie granic obszarów zdegradowanych,
3. Określenie celów i kierunków działań eliminujących negatywne zjawiska na wyznaczonych obszarach oraz sformułowanie wizji obszaru po rewitalizacji,
4. Opracowanie listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
5. Opracowanie systemu realizacji Programu,
6. Opracowanie harmonogramu prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Zespół pracował spotykając się na kolejnych warsztatach. Wyznaczono na podstawie diagnozy stanu gminy oraz badań ankietowych mieszkańców granice obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Obszar ten skonsultowano z organizacjami, przedsiębiorcami, w tym rolnikami i przede wszystkim z mieszkańcami gminy. Granice obszaru rewitalizacji wyznaczono zgodnie z wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju.

Pierwsze przeprowadzone konsultacje z mieszkańcami dotyczyły właśnie wyznaczenia obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą. W wyznaczonym terminie oraz podczas otwartego spotkania nie wpłynęły żadne uwagi co do wytyczonych

obszarów, zatem zostały one przyjęte jako obszary rewitalizacji Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Następne konsultacje odbyły się w ramach zebrań sołeckich, podczas których zbierano propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla danego terenu.

Istotnym elementem tych konsultacji było rozpoznanie oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji. Sporządzono wzór karty projektu i przeprowadzono otwarty nabór propozycji przedsięwzięć od mieszkańców. Na podstawie kart projektów opracowano kierunki działań mające na celu ograniczenie lub eliminację negatywnych zjawisk powodujących sytuacje kryzysowe.

Kolejne konsultacje dotyczyły projektu „Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2022”. Uczestnicy konsultacji na początek zostali zapoznani z celem spotkania. Następnie przedstawiono pokrótce Program Rewitalizacji, jego cele oraz zamieszczone w nim projekty rewitalizacyjne. Każdy z uczestników spotkań miał możliwość zapoznania się z tym, co do tej pory wypracowali członkowie Zespołu i jakie projekty proponowane są do realizacji. Po omówieniu materiału odbywała się dyskusja, w którą włączali się wszyscy zainteresowani, którzy mieli pytania dotyczące projektu. Podczas konsultacji nie wpłynęły żadne uwagi dotyczące zmian w treści dokumentu, czy też zmian w przedstawionych projektach. Dyskusja mieszkańców dotyczyła raczej wyjaśnień co do pozyskiwania funduszy na przewidziane w dokumencie projekty. Problemem w czasie konsultacji była wciąż niska świadomość społeczna, co do właściwego rozumienia pojęcia rewitalizacji, wciąż obciążonego stereotypem, że rewitalizacja to odnowa zabytków. Konsultacje przyczyniły się do kreowania bardziej świadomych postaw w stosunku do dzisiejszych procesów rewitalizacji.

Ostatnim etapem konsultacji społecznych były konsultacje, które odbywały się w wyniku wprowadzania zmian do dokumentu Programu Rewitalizacji, będących rezultatem otrzymanej oceny prowadzonej przez Zespół ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Konsultacje te odbywały się w formie zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej poprzez formularz ankietowy. Termin konsultacji od 9 – 16 lutego 2018 r. W wyniku ich przeprowadzenia nie wpłynęły żadne uwagi.

Podczas wszystkich etapów publikowano informacje dotyczące postępów prac nad przygotowaniem dokumentu na stronie internetowej Gminy, tablicach ogłoszeń w urzędzie i sołectwach, a informacje dotyczące konsultacji społecznych także w lokalnych mediach.

W sumie zastosowano różnorodne narzędzia konsultacji i partycypacji społecznej w tym:

- Edukację i popularyzację Programu Rewitalizacji na stronie www gminy.
- Popularyzację sposobów i możliwości włączenia się mieszkańców w proces opracowywania PR;
- Ankiety wśród mieszkańców;
- Konsultacje społeczne w formie spotkań dyskusyjnych;
- Karty projektów dla wnoszenia propozycji mieszkańców;
- Mechanizmy funduszu sołeckiego.

10.2. Mechanizmy włączenia interesariuszy na etapie wdrażania i monitorowania PR

Po podjęciu przez Radę Miasta uchwały w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2022 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Dla zapewnienia prawidłowego przebiegu wdrażania programu Burmistrz spośród pracowników Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gminy Inwestycji i Rozwoju powoła Koordynatora procesu rewitalizacji. Na etapie wdrażania i monitorowania PR Koordynator będzie realizował zadania związane z prawidłową realizacją programu. Należy podkreślić, że na etapie wdrażania poszczególnych projektów nadrzędnym celem będzie zaangażowanie jak największego grona mieszkańców, lokalnych liderów i organizacji w ich realizację. W przypadku projektów inwestycyjnych mieszkańcy będą wspólnie decydować o sposobie zagospodarowania danego terenu objętego rewitalizacją.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. Zapewnienie informacji o rewitalizacji w najszerszym możliwym zakresie. Informacja nie ogranicza się tylko do zamieszczania komunikatów na stronie internetowej, ale obejmuje również dyskusje, debaty, spotkania, kontakty telefoniczne i osobiste.

Informowanie i konsultowanie będzie prowadzone poprzez:

- Stronę internetową Gminy Dobrzyń nad Wisłą,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Lokalną prasę,
- Zebrania Wiejskie,
- Promocję działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów,
- Promowanie uczestnictwa – zachęcanie do aktywnego włączania się w proces rewitalizacji,
- Zbieranie od interesariuszy uwag nt prowadzonej rewitalizacji.

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 46. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ^a	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ^b	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania						Działanie SZOOP RPO	Podzłatanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	EFS	EFRR	Środki publiczne		Inne	Śr. przyw			
											10	11					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Obszar nr 1	2020 - 2022	1. Bądź przedsiębiorczy	S	1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	MGOPS	150.000,00	85	127.500,00	127.500,00	-	22.500,00 (budżet Gminy)	-	-	11.1.	-	-	
Obszar nr 2	2021 ^c - 2022	2. Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Grochowalsk	S	1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej 1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	MGOPS	150.000,00	85	127.500,00	127.500,00	-	22.500,00 (budżet Gminy)	-	-	11.1.	-	-	

^a Obszar nr 1 – Obszar I w mieście Dobrzyń nad Wisłą, Obszar nr 2 – Grochowalsk, Obszar nr 3 – Płomiany, Obszar nr 4 – Michalkowo
^b S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁸	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne		Śr. prywatne				
									EFS	EFRR		Inne			
Obszar nr 3	2021 - 2022	3. Aktywizacja społeczno – zawodowa oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Płomiany	S	1.1. Aktywizacja osób bezrobotnych 1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej 1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	MGOPS	150.000,00	85	127.500,00	127.500,00	-	22.500,00 (budżet Gminy)	-	11.1.	-	-
Obszar nr 4	2021 ¹⁰ - 2022	4. Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Michałkowo	S	1.2. Aktywizacja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej 1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	MGOPS	150.000,00	85	127.500,00	127.500,00	-	22.500,00 (budżet Gminy)	-	11.1.	-	-
Obszar nr 1	2021 - 2022	5. Aktywny senior	S	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	Dobrzyński Dom Kultury ZAK	300.000,00	85	255.000,00	255.000,00	-	45.000,00 (budżet Gminy)	-	9.2.	9.2.1.	-
Obszar nr 2	2021 - 2022	6. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowalsk – edycja I	S	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	Dobrzyński Dom Kultury ZAK	50.000,00	85	42.500,00	42.500,00	-	7.500,00 (budżet Gminy)	-	11.1.	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁸	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOP RPO	Podziałanie SZOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	EFSE	EFRR	Śr. publiczne	Inne				Śr. prywatne
Obszar nr 2	2022	7. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowski – edycja II	S	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK	50.000,00	85	42.500,00	42.500,00	-	7.500,00 (budżet Gminy)	-	-	11.1.	-	-
Obszar nr 4	2021	8. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja I	S	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK	50.000,00	85	42.500,00	42.500,00	-	7.500,00 (budżet Gminy)	-	-	11.1.	-	-
Obszar nr 4	2022	9. Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo – edycja II	S	2.1. Stworzenie oferty dla seniorów	Dobrzyński Dom Kultury ŻAK	50.000,00	85	42.500,00	42.500,00	-	7.500,00 (budżet Gminy)	-	-	11.1.	-	-
Obszar nr 1	2020 ¹⁸ 2021 ¹⁹	10. Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK	PFT	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	870.000,00	85	739.500,00	-	739.500,00	130.500,00 (budżet Gminy)	-	-	6.2.	-	1,4,5,8,9

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁶	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁷	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOFP RPO	Poddziałanie SZOFP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne	Śr. prywatne	EFS	EFRR			
Obszar nr 1	2018 - 2021 ¹⁴⁹	11. Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą poprzez budowę oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody	T	3.2. Rozwój infrastruktury wodno - kanalizacyjnej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	7.000.000,00	85	5.950.000,00	5950.000,00	1.050.000,00	-	-	4.3.	-	-
Obszar nr 2	2020 ¹⁴⁹ - 2021	12. Adaptacja budynku OSP w Grochowsku wraz z ocenieniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców	PF/IT	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	400.000,00 230.150,80	895	340.000,00 0.218 643,26	218 643,26 340.000,00	60.000,00 11.507,54	-	-	7.1.	-	2.6.7
Obszar nr 3	2020 - 2021	13. Adaptacja budynku OSP w Płomianach na cele integracji i aktywizacji mieszkańców	PF/IT	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	200.000,00 714.983,43	895	170.000,00 0 679.234,25	679 234,25 170.000,00	30.000,00 35.749,18	-	-	7.1.	-	3

Źródło: Opracowanie własne

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem złożonym, który wyznacza cele i określa kierunki działań w różnych sferach i na kilka lat. W związku z tym, wykonanie jego założeń odbywa się poprzez zintegrowany system wdrażania, zmierzający do ich skutecznej realizacji. System wdrażania Programu opiera się na wzajemnym współdziałaniu różnych podmiotów oraz zapewnianiu spójności i uzupełniania się procedur, co za tym idzie spełnia wymóg komplementarności proceduralno-instytucjonalnej.

Misją Programu jest założenie, że rewitalizacja zaangażuje wszystkich jej interesariuszy – gminę, mieszkańców, w tym w szczególności użytkowników terenów rewitalizowanych, organizacje, przedsiębiorców i inne grupy. System wdrażania Programu Rewitalizacji powiązany będzie ściśle ze strukturą organizacyjną Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą i jego jednostek organizacyjnych. Generalna zasada realizacji PR polega na przypisaniu merytorycznym referatom (zgodnie z zakresami ich działania), bądź jednostkom organizacyjnym (zgodnie z zapisami statutowymi) określonych przedsięwzięć zawartych w niniejszym Programie. Głównym koordynatorem realizacji tych działań będzie wyznaczony przez Burmistrza pracownik Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gminy-Inwestycji i Rozwoju.

Koordynator będzie współpracował z zespołem ds. Rewitalizacji, który skupia w swoich szeregach przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. Funkcjonowanie tego zespołu będzie elementem bezpośredniej partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji. Głównym celem dalszego działania jest zapewnienie szerokiej informacji dla środowisk opiniotwórczych na temat prowadzonej rewitalizacji oraz zapewnienie wsparcia dla rewitalizacji ze strony możliwie licznych środowisk. Zadaniem Zespołu będzie przede wszystkim szeroko rozumiane doradztwo dla koordynującego realizację założeń PR.

Jak wspomniano wyżej, zadania związane z rewitalizacją rozpisane zostaną zgodnie z kompetencjami referatów, bądź jednostek organizacyjnych. Do zadań pracowników należeć będzie przede wszystkim sprawowanie nadzoru nad skutecznością i prawidłowością realizacji założonych w dokumencie założeń, a także :

- Prowadzenie projektów rewitalizacyjnych w ramach realizacji zadań rewitalizacji spoczywających na gminie,
- Współpraca z osobami i podmiotami udziałowcami w realizacji programu,
- Tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
- Współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi oraz dialogu społecznego.
- Koordynacja realizacji projektów rewitalizacyjnych,
- Konsultacje dotyczące kolejnych projektów rewitalizacji,
- Informacja, promocja,
- Monitoring i aktualizacja programu rewitalizacji,
- Zmiany w delimitacji obszarów rewitalizacji w razie potrzeb,
- Sprawozdania z realizacji programu.

Rolą Burmistrza Miasta i Gminy będzie organizacja pracy Urzędu miasta i Gminy w sposób maksymalnie sprzyjający wdrażaniu działań na rzecz rewitalizacji, w tym doraźne

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

delegowanie do prac nad rewitalizacją innych pracowników Urzędu i włączanie, jednostek organizacyjnych gminy, gdy zajdzie taka potrzeba.

Kluczowym zadaniem gminy będzie tworzenie płaszczyzn współpracy interesariuszy rewitalizacji, w tym zwłaszcza zapewnienie sprawnej komunikacji pomiędzy nimi. Być może okaże się pożądane inicjowanie nowych projektów rewitalizacyjnych. Gmina będzie organizować wymianę doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy interesariuszami. Ważna będzie analiza ze strony gminy dostępnych potencjałów wiedzy i świadomości, kapitału społecznego, zasobów finansowych, technicznych i innych.

Racjonalnie zaplanowany Program Rewitalizacji przewiduje działania promocyjne. Celem promocji jest na każdym etapie procesu realizacji Programu uświadamianie interesariuszom, mieszkańcom i otoczeniu znaczenia i przebiegu jego realizacji.

Podstawowymi zadaniami promocji są:

- Ustalenie treści przekazu promocyjnego (wybrane kluczowe podstawy programu, w tym przyjęte kierunki aktywizacji zawodowej i społecznej).
- Wybranie kanałów skutecznej promocji (strona www, spotkania z mieszkańcami, informacja wizualna, wydawnictwa, inne).
- Określenie grup odbiorców przekazu (mieszkańcy obszarów rewitalizacji, sołtysi, organizacje, jednostki organizacyjne, inni)
- Zapewnienie zasobów na rzecz realizacji promocji.
- Pozyskiwanie informacji zwrotnej od odbiorców promocji.

Promocja będzie realizowana w ścisłym porozumieniu z aktywnie działającymi organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami i mieszkańcami. Program promocji będzie elementem wspierającymi podejmowane projekty, uzasadniając ich wdrażanie, informując o ich rezultatach i oddziaływaniu tak mieszkańców jak i bezpośrednich beneficjentów.

Dla wdrożenia promocji konieczne jest wypracowanie systemu, na który złożą się:

- Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów promocji.
- Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie informacji zwrotnej od adresatów przekazu promocyjnego.
- Zapewnienie odpowiednich zasobów finansowych,
- Zapewnienie zasobów organizacyjnych,
- Monitoring realizacji założonych celów promocji.

Za koordynację działań związanych z promocją będzie odpowiedzialny wyznaczony przez Burmistrza pracownik Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gminy Inwestycji i Rozwoju.

13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w realizacji na zmiany w otoczeniu

Dla skutecznej i efektywnej realizacji zapisów Programu niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jego ustaleń.

Monitoring realizacji zapisanych w dokumencie założeń polegać będzie na okresowej ocenie stopnia realizacji działań, co pozwoli na wyciąganie wniosków z tego co zostało, a co nie zostało zrealizowane, pozwoli również na wprowadzanie modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości.

Głównym koordynatorem zadań związanych z monitorowaniem wdrażania PR będzie wyznaczony pracownik Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gminy Inwestycji i Rozwoju we współpracy z Zespołem ds. sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2022, który w zakresie swoich zadań posiada monitoring wdrażania Programu.

Monitorowanie losów Programu Rewitalizacji po jego uchwaleniu polegać będzie na zbieraniu i analizie informacji wpływających od jednostek organizacyjnych gminy w zakresie realizacji celów programu rewitalizacji. Jednostki te będą zobowiązane do składania sprawozdań z przydzielonych im działań zgodnie z kompetencjami danego referatu czy jednostki organizacyjnej.

Koordynator odpowiedzialny będzie za:

- bieżącą ocenę stanu realizacji działań zaplanowanych na dany rok (w odniesieniu do przyjętych w Programie wskaźników dla celów rewitalizacji zbiorczo przedstawionych w Rozdziale 7, w tabeli 48),
- analizę wpływających informacji, sporządzanych przez poszczególne zaangażowane referaty i jednostki, przygotowanie sprawozdania rocznego z realizacji PR,
- organizowanie posiedzenia Zespołu ds. sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2016-2022.

Jednostki zaangażowane we wdrażanie PR, zgodnie z przydzielonym zakresem działań, będą zobowiązane do sporządzania rocznych sprawozdań, na temat stanu zaawansowania realizacji działań zawartych w dokumencie oraz do przekazania ich do Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gminy Inwestycji i Rozwoju, do 15 lutego każdego roku.

Do obowiązków Koordynatora należeć będzie także wykonanie wzoru formularza rocznego raportu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty zajmujące się realizacją projektów rewitalizacyjnych.

W oparciu o informacje i dane przekazywane (sprawozdania) przez poszczególne referaty czy jednostki, koordynator będzie przygotowywał roczne raporty monitoringu i do 30 marca przekazywał je Radzie Miejskiej.

Zespół będzie się zbierał 2 razy w roku. Pierwsze ze spotkań organizowane będzie w terminie do końca marca każdego roku, natomiast drugie w czwartym kwartale, w celu przeprowadzenia analizy stanu wdrażania PR. Ponadto, posiedzenia Zespołu będą się odbywały w zależności od potrzeb. Posiedzenia Zespołu zwołuje Burmistrz Miasta i Gminy

Dobrzyń nad Wisłą.

W zależności od charakteru dostępnych danych przeprowadzone zostaną dwa rodzaje monitoringu:

- monitoring rzeczowy – dostarcza informacje na temat efektów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na podstawie wskaźników produktu i rezultatu;
- monitoring finansowy – dostarcza informacje na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, które będą podstawą do oceny efektywności i racjonalności wydatkowania potencjalnych środków.

Niezależnie od powyższego, zgodnie z wymogami formalnymi określonymi w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”:

- Raz na kwartał będą przekazywane do IZ RPO sprawozdania z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań/poddziałań RPO WK-P,
- Raz na dwa lata będą przekazywane do IZ RPO sprawozdania zawierające informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości aktualnej, wartości bazowej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych).

Monitoring jest niezbędny, pozwala przełożyć PR i jego wizję na konkretne działania operacyjne, a także ukazuje wpływ poszczególnych działań (realizacji programu) na stan i stopień osiągania celów programu rewitalizacji.

Istotnym elementem jest aktualizacja dokumentu, w przypadku wystąpienia podczas jego realizacji zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji lub na terenie pozostającym z nim zależności i wywierającym na niego wpływ. W przypadku takiej sytuacji istnieje konieczność dokonania odpowiednich zmian i uchwały jego aktualizacji. Efektywne wdrażanie Programu Rewitalizacji wymaga stałego monitorowania efektów rzeczowych i finansowych poszczególnych projektów. W celu uwidocznienia zmian zachodzących w obszarze prowadzonych działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest porównywanie wskaźników wg stanu na początku okresu z tymi samymi wskaźnikami osiąganymi w późniejszych etapach realizacji Programu Rewitalizacji.

System monitoringu, jako jedyny, umożliwi reagowanie na zmiany zachodzące w trakcie realizacji programu rewitalizacji. Monitoring służyć będzie podejmowaniu właściwych, tak długofalowych jak i bieżących, operacyjnych decyzji – musi więc odpowiednio często i w porę informować o stanie realizacji celów rewitalizacji.

System monitoringu wreszcie, jako jedyny, umożliwi proste komunikowanie założeń i osiągnięć wdrażania programu rewitalizacji w całej wspólnotce. Promować będzie działania samorządu.

SPIS TABEL

Tabela 1. Powiązania PR z dokumentami regionalnymi	7
Tabela 2. Powiązanie PR z dokumentami lokalnymi	8
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w poszczególnych latach	11
Tabela 4. Liczba mieszkańców w podziale na grupy wiekowe w roku 2016	11
Tabela 5. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą	11
Tabela 6. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą	12
Tabela 7. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców na obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą	12
Tabela 8. Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w gminie w 2014 roku	13
Tabela 9. Podział miasta Dobrzyń nad Wisłą na jednostki strukturalne	18
Tabela 10. Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem na obszarze miasta Dobrzyń nad Wisłą	18
Tabela 11. Obiekty wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą	19
Tabela 12. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	19
Tabela 13. Zestawienie kryteriów wyznaczenia obszaru zdegradowanego w mieście Dobrzyń nad Wisłą	20
Tabela 14. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	22
Tabela 15. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	23
Tabela 16. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	23
Tabela 17. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	24
Tabela 18. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	24
Tabela 19. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	25
Tabela 20. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	25
Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	26
Tabela 22. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	26
Tabela 23. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	27
Tabela 24. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	27
Tabela 25. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Dobrzyń nad Wisłą	27
Tabela 26. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w sołectwach Grochowalsk, Stróżewo, Kolonia Chalin, Mokowo, Mokówko, Płomiany i Michałkowo	29

Tabela 27. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego w części wiejskiej Gminy Dobrzyń nad Wisłą	29
Tabela 28. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego Gminy Dobrzyń nad Wisłą.....	31
Tabela 29. Powierzchnia i ludność Gminy Dobrzyń nad Wisłą objęta rewitalizacją.....	32
Tabela 30. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej	37
Tabela 31. Udział ludności w wieku 60 i więcej lat względem ludności ogółem na Obszarze I miasta Dobrzyń nad Wisłą.....	38
Tabela 32. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców na Obszarze I miasta Dobrzyń nad Wisłą	39
Tabela 33. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w Grochowalsku	40
Tabela 34. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Grochowalsku.....	41
Tabela 35. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Grochowalsku.....	41
Tabela 36. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Płomianach.....	42
Tabela 37. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w Płomianach.....	42
Tabela 38. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Płomianach.....	43
Tabela 39. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w Michałkowie	44
Tabela 40. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Michałkowie	44
Tabela 41. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w Michałkowie.....	44
Tabela 42. Cel, kierunki działań i przedsięwzięcia	48
Tabela 43. Wskaźniki dla celów rewitalizacji	49
Tabela 44. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	51
Tabela 45. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	60
Tabela 46. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	7170

SPIS MAP

Mapa 1. Obszar zdegradowany na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą.....	21
Mapa 2. Obszary zdegradowane na terenie wiejskim gminy Dobrzyń nad Wisłą.....	30
Mapa 3. Obszary zdegradowane na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą	30
Mapa 4. Obszary rewitalizacji w mieście i gminie Dobrzyń nad Wisłą	33
Mapa 5. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w mieście Dobrzyń nad Wisłą.....	34
Mapa 6. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim gminy Dobrzyń nad Wisłą	35
Mapa 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą ..	37